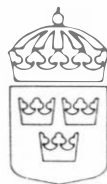

Redogörelse till riksdagen

1985/86:15

Fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för
år 1985

Redog.
1985/86:15

Jämlikt föreskrifterna i 37 § lagen för Sveriges riksbank får fullmäktige avge härvid fogade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under 1985.

I vissa väsentliga frågor, som fullmäktige behandlat under året och som redovisas i berättelsen, har Staffan Burenstam Linder, Karl Boo, Ingegerd Troedsson och Anne Vibble avgivit reservationer och särskilda yttranden till vid varje tillfälle förda protokoll.

Stockholm den 30 januari 1986

ERIK ÅSBRINK

OLLE GÖRANSSON

BENGT DENNIS

STAFFAN

BURENSTAM LINDER

JAN BERGQVIST

ANNE VIBBLE

KARL BOO

i Hanna Ericsson

Innehåll

Inledning	5
Kredit- och valutapolitiken	6
Grunddragen i den realekonomiska utvecklingen 1984	6
Kreditpolitikens huvuddrag och utveckling över året	8
Finansieringen av statens budgetunderskott	16
Kapitalmarknaden	17
Bankerna	19
Finansbolagen	21
Kredit- och valutapolitiska åtgärder	22
Internationellt finansiellt samarbete	26
Betalningsmedelsförsörjningen m. m.	31
Riksbankens bokslut	34
Förvaltningsåtgärder	40
 Bilaga 1: Valutastyrelsens berättelse	 48
Bilaga 2: Organisationsplan för Sveriges riksbank	59

Sveriges riksbank är myndighet under riksdagen och står under dess garanti. Riksbanken förvaltas av sju fullmäktige, varav sex utses av riksdagen och en av regeringen. Den av regeringen utsedde fullmäktigeledamoten är ordförande. Fullmäktige utser inom sig riksbankschef och inom eller utom sig en vice riksbankschef.

Riksbankens uppgift som centralbank består i att

- utge sedlar,
- ansvara för betalningsmedelsförsörjningen,
- förvalta guld- och valutareserven,
- fungera som statens och bankernas bank,
- föra kredit- och valutapolitik inom ramen för den allmänekonomiska politiken

Riksbanken administrerar vidare valutaregleringen.

Riksbankens verksamhet bedrivs vid huvudkontoret i Stockholm och åtta regionkontor samt under dessa fjorton kassakontor. Vidare sker ut- och inlämning av sedlar vid två s. k. sedeldepåer i postverkets regi. Regionkontorens och kassakontorens arbetsuppgifter består främst av betalningsmedelsförsörjning.

Grundläggande bestämmelser om riksbanken och dess uppgifter finns i lagen (1934:437) för Sveriges riksbank och i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet).

I lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel regleras de kreditpolitiska instrument som regeringen genom förordnande kan ställa till riksbankens förfogande. Har förordnande om kreditpolitiska medel givits utfärdar riksbanken de tillämpningsföreskrifter som behövs för användningen av sådana medel.

De valutareglerande bestämmelserna återfinns dels i valutalagen (SFS 1939:350), dels i valutaförordningen (SFS 1959:264). Riksbanken har utfärdat föreskrifter om tillämpning av valutaförordningen vilka återfinns i riksbankens föfattningssamling, serie B.

Vid utgången av år 1985 hade fullmäktige i riksbanken följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter

Erik Åsbrink, ordförande, Olle Göransson, vice ordförande och deputerad, Bengt Dennis, riksbankschef, Staffan Burenstam Linder, Jan Bergquist, Anne Vibble och Karl Boo.

Suppleanter

Lars Mathlein, personlig suppleant för ordföranden, Ivar Nordberg, Birgitta Johansson, Johan Gernandt, Aina Westin, Ingemar Eliasson, Bertil Jonasson och Kurt Eklöf, vice riksbankschef.

Grunddragen i den realekonomiska utvecklingen

Tillväxttakten för den svenska ekonomin mattades något 1985. Exporten ökade i betydligt lägre takt än föregående år medan importen steg kraftigt. Överskottet i bytesbalansen 1984 vändes därmed på nytt i ett underskott. Industriproduktionen ökade långsammare än föregående år. Den höga vinstnivån bidrog emellertid till ytterligare investeringsökningar, som blev kraftiga, särskilt inom industrin. Prisökningstakten dämpades men låg fortsatt högre än i viktigare konkurrentländer. En starkt bidragande orsak till den högre prisstegringstakten i Sverige var större timlöneökningar i kombination med lägre produktivitetstegring jämfört med omvärlden.

Den internationella bakgrunden och den svenska exporten

Den internationella konjunkturen försvagades under första halvåret för att därefter förbättras något. För helåret steg BNP inom OECD-området med knappt 3 % jämfört med 5 % 1984. I flertalet stora industriländer fördes en stram finans- och penningpolitik i avsikt att minska budgetunderskotten och dämpa inflationen. I USA fortsatte dock den expansiva finanspolitiken samtidigt som penningpolitiken hölls mindre restriktiv. Sjunkande råvaru- och oljepriser bidrog till att inflationstakten minskade överlag.

Bland industriländerna blev tillväxttakten i BNP högst i Japan med 5 % medan den för USA och Västeuropa uppgick till 2–3 %. Detta innebar att skillnaderna i tillväxttakt minskade jämfört med tidigare. Försvagningen i USAs ekonomi var till stor del resultatet av en av dollarutvecklingen försvagad konkurrenskraft som avspeglade sig i ett växande underskott i handelsbalansen. I Japan och Västeuropa var den inhemska efterfrågan dämpad. I Storbritannien resulterade hävandet av gruvkonflikten i en troligen tillfällig högre tillväxttakt än genomsnittligt i Västeuropa. Även i de nordiska grannländerna var tillväxten god. I Norge ledde en kraftig ökning av konsumtions efterfrågan till större avsättningsmöjligheter för svensk export. Den förstärkning av tillväxten i Västtyskland som skedde under andra halvåret grundades främst på exportefterfrågan och en uppgång i industriinvesteringarna. Detta gynnade den svenska exporten av insatsvaror. Den svagare internationella utvecklingen minskade emellertid avsättningsmöjligheterna totalt och i kombination med en försämrad svensk konkurrenskraft dämpades exporttillväxten.

Totalt beräknas den svenska exporten ha ökat med 2 % i volym 1985 jämfört med nästan 7 % 1984. Råvaruexporten utvecklades svagt samtidigt som svenska företag förlorade marknadsandelar vad avser exporten av bearbetade varor. Att exportvolymen inte utvecklades i takt med marknadstillväxten var sannolikt en följd av att de svenska exportpriserna ökade snabbare än priserna på konkurrerande varor utomlands.

Den inhemska efterfrågan ökade starkt under 1985. Samtliga inhemska efterfrågekomponenter bidrog till förstärkningen. Den ram lönekostnadsökningarna på 5 % som regeringen och arbetsmarknadens parter enades om under våren, och som ansågs vara förenlig med et uppsatta målet att begränsa prisstegringen till 3 % under loppet av året, förefaller ha överskridits med bortåt 2 procentenheter. Hushållens reala disponibla inkomst ökade 2 %, vilket var något längre än ökningen av den privata konsumtionen.

Efter fyra års kraftiga neddragningar av lagren började dessa åter byggas upp 1985. Lageromslaget bidrog därmed kraftigt till BNP-tillväxten. Det var framförallt industrins lager som ökade.

Bruttoinvesteringarna ökade närmare 7 % 1985. Kraftigast steg industriinvesteringarna – 20 % – men trots tre års uppgång låg dessa fortfarande lägre än under högkonjunkturåren i mitten av 70-talet. Bostadsinvesteringarna ökade också något. Ökningen hänförde sig helt till den fortsatta uppgången i ombyggnadsinvesteringarna. Nybyggnadsinvesteringarna fortsatte att sjunka, vilket de med undantag av något enstaka år gjort sedan början av 70-talet. Även de statliga investeringarna ökade, medan de kommunala gick tillbaka något.

Importvolymen ökade kraftigt 1985. Ökningen beräknas ha uppgått till 8 %. Denna utveckling sammanhängde delvis med att den ökade efterfrågan i hög grad riktade sig mot varor med hög importandel. Vidare medförde den kalla vintern ökad oljeimport. Till detta kom att priserna på svenska produkter steg betydligt snabbare än för konkurrerande importerade varor, vilket ledde till marknadsandelsförluster för svensk industri på hemmamarknaden.

Produktion, arbetsmarknad och priser

Tillväxttakten i den totala produktionen (BNP) dämpades 1985. Den uppgick till 2,2 %. Den inhemska efterfrågan drog upp tillväxten, medan utrikeshandeln gav ett negativt bidrag. Industriproduktionen steg med drygt 3 %, vilket var en halvering av ökningstakten föregående år.

Arbetsmarknadsläget förbättrades ytterligare under 1985. Till skillnad från 1984 ökade sysselsättningen trots att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna drogs ned. En tredjedel av sysselsättningsökningen skedde inom industrin. Arbetskraftsutbudet fortsatte också att stiga men sysselsättningsökningen räckte ändå till för att minska arbetslösheten med 10 000 personer. Det gav en reducering av arbetslösheten i procent av arbetskraften från 3,1 1984 till 2,8 1985.

Konsumentpriserna steg med 5,6 % under loppet av 1985. Det innebar att prisstegringstakten sjönk. Denna var dock drygt 2,5 procentenheter för hög i förhållande till den dämpning av inflationstakten som regeringen syftat till att uppnå. Högre ränte- och lönekostnadsökningar än vad som förutsatts utgjorde de främsta orsakerna till den snabbare konsumentprisstegringen.

Bytesbalansen försämrades kraftigt under första delen av 1985 jämfört med motsvarande period 1984. Försämringen upphörde under andra delen av året och för helåret beräknas underskottet ha uppgått till ca 10 miljarder kr, vilket kan jämföras med överskottet 1984 på drygt 3 miljarder kr. Det var en kraftig försämring i handelsbalansen som främst bidrog till omsvängningen i bytesbalansen mellan åren. Handelsöverskottet minskade med ca 9 miljarder kr jämfört med 1984. En snabbare volymutveckling för importen än för exporten uppvägdes endast till en mindre del av ett mer gynnsamt bytesförhållande.-

Bytesbalansen, miljarder kr.

	1983	1984	1985
Handelsbalans (inkl korrigering av handelsstatistiken)	9,7	23,1	14,4
Tjänster och transfereringar	-17,0	-19,9	-24,4
Bytesbalans	- 7,4	3,2	-10,0

Underskottet för tjänster och transfereringar fortsatte att växa även under 1985. Ökade räntebetalningar till utlandet, ett försämrat resevalutanetto samt ökat utflöde av emigrationsvaluta bidrog till det växande underskottet.

Kreditpolitikens huvuddrag och utvecklingen över året

Mål och ramar för politiken

Styrande för uppläggningsen och genomförandet av kreditpolitiken under 1985 var liksom under 1984 strävan att uppnå balans i valutaflödena och bidra till att skapa förtroende för regeringens antiinflationspolitik. För att undvika alltför stor ryckighet i politiken måste visserligen nettoflödet av löpande betalningar och privata (och kommunala) kapitaltransaktioner tillåtas variera över kortare perioder men på längre sikt skall dessa flöden balansera. Staten skall alltså inte – utom möjligen temporärt – företa någon nettoupplåning i utlandet för att balansera underskott i bytesbalansen eller privat kapitalutflöde. Denna inriktning av politiken syftar till att förstärka tilltron till att kronans yttre värde kommer att bevaras och utgör därmed ett viktigt led i strävandena att bekämpa inflationen.

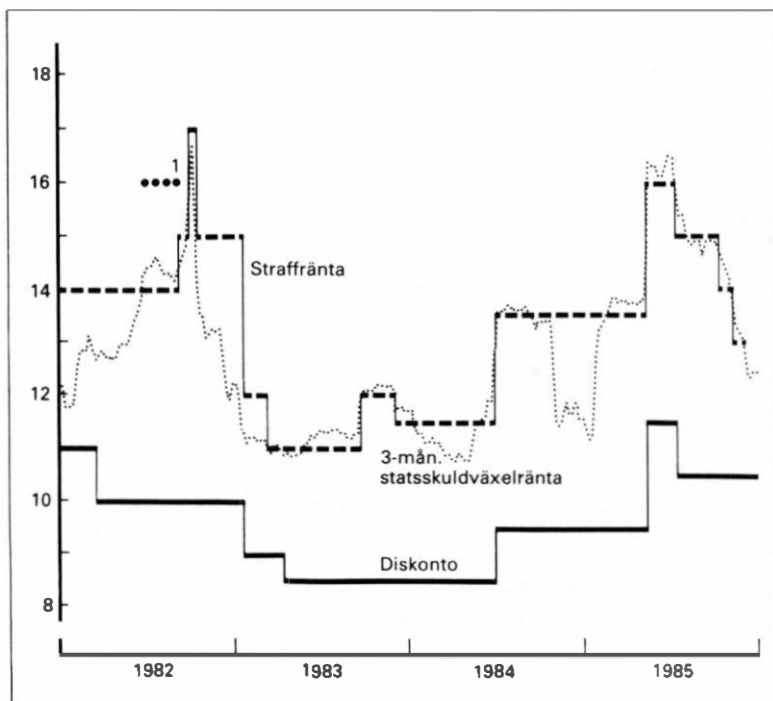
Förutsättningarna att upprätthålla balans i valutaflödet förbättrades av att bytesbalansen successivt förstärktes under 1983 och 1984 som resultat av de 1981 och 1982 företagna devalveringarna och av uppgången i den internationella konjunkturen. Tidigare stora underskott i bytesbalansen kunde under 1984 förbytas i ett mindre överskott. För att förhindra ett valutautflöde krävdes ändå en viss åtstramning av kreditpolitiken. För år 1984 som helhet balanserade valutaflödet väl men en viss utströmning ägde rum mot slutet av året.

Det statliga budgetunderskottet kunde väntas fortsätta att krympa under

1985. Det var dock fortfarande stort. För att förhindra en alltför kraftig inhemsk likviditetstillväxt i ekonomin lades kreditpolitiken för 1985 upp efter i stort sett samma linjer som gällde under 1984. En betydande del av budgetunderskottet måste finansieras direkt av företag och hushåll samtidigt som den inhemska utlåningen till dessa måste hållas stram. Utlåningstillväxten skulle hållas tillbaka med räntepolitik men också med stöd av olika reglerande åtgärder. Utlåningsregleringen för banker och finansbolag bibehölls. För finansbolagen utfärdades föreskrifter efter det att förlängt förordnande erhållits, medan regleringen för banker även fortsatt hade formen av en rekommendation. För båda grupperna gällde att värdet av den genomsnittliga utestående stocken av krediter i svenska kronor under 1985 fick överstiga motsvarande medelvärde för 1984 med högst 4 %. Bankerna skulle också på sedvanligt sätt hålla genomsnittsräntan för sin utlåning i svenska kronor vid högst diskontot plus 4 procentenheter.

Tillgången på kredit till hushållen hade, trots utlåningsrestriktionerna för banker och finansbolag, varit god under 1984. En stor del av den kredit efterfrågan som dessa institut inte kunnat tillgodose, kanaliserades till bostadsinstitut. Bankerna, som svarar för kundkontaktarna för sina egna bostadsinstitut kunde i själva verket i stor utsträckning själva välja vilken kre-

Diagram 1. Penningmarknadsräntor och riksbankens diskonto.

¹Straffränta, inkl den extra avgift som under perioden 17 juni 1982 – 9 september 1982 togs ut av banker, som under minst sex dagar hade straffräntebelagd upplåning i riksbanken.

ditkanal de ville erbjuda. Förhållandena hade lett till en kraftig expansion av bostadsinstitutens oprioriterade utlåning. Enligt riksbankens uppfattning skulle effektiviteten i regleringssystemet i alltför hög grad urholkas om denna utveckling finge fortsätta. För 1985 lades därför en begränsning också på bostadsinstitutens oprioriterade utlåning. Enligt riksbankens rekommendationer fick varje institut en utlåningsram som grovt räknat motsvarade 80 % av värdet av dess utlåning under tolv månadersperioden t o m september 1984. Några mindre modifieringar genomfördes senare.

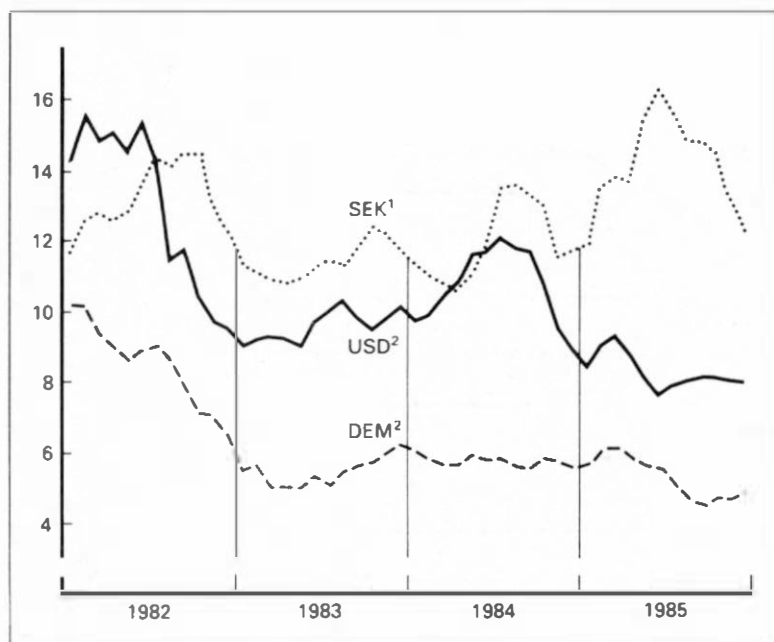
Livförsäkringsbolag och Allmänna Pensionsfonden ålades allmän placeringsplikt enligt samma utformning som införts i september 1984. Institutet ifråga skulle förvärva prioriterade obligationer direkt från riksgäldskontoret, bostadsinstitutet och Allmänna Hypoteksbanken till ett belopp som för helåret skulle utgöra lägst 85 % av deras totala nettoplaceringar.

Turbulens på den internationella valutamarknaden och försvagad betalningsbalans.

Valutautflödet under de sista månaderna av 1984 fortsatte in över 1985 och förstärktes. För att vända denna utveckling bedömde riksbanken det nödvändigt att strama åt läget på penningmarknaden. Den 22 januari företogs omfattande marknadsoperationer med det uttalade syftet att höja penning-

Diagram 2. Penningmarknadsräntor i Sverige och utlandet.

Månadsgenomsnitt

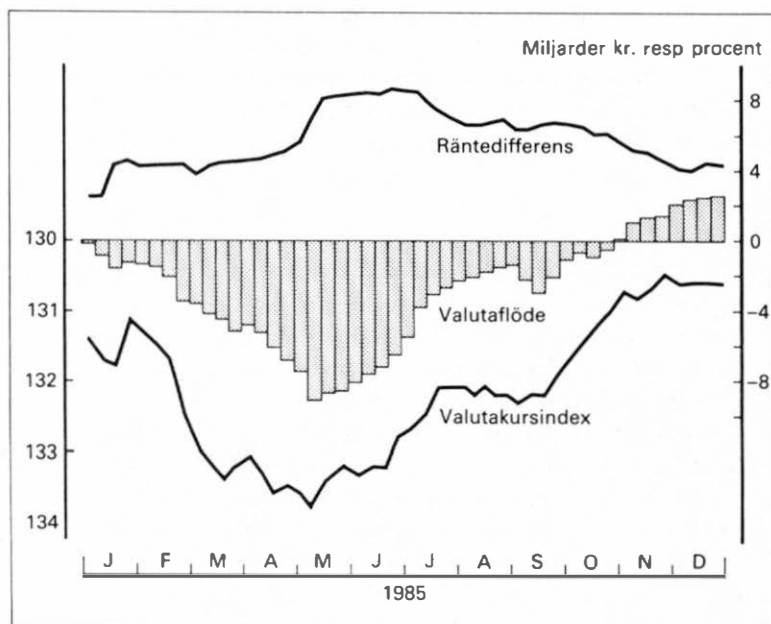

¹3-mån. statsskuldväxelränta. ²Eurocurrency deposit rate, bindningstid 3 månader.

marknadsräntorna med 2 procentenheter till ca 14 % (Diagram 1). Därmed etablerades de korta räntorna på den nivå de haft omedelbart efter straffrån-tehöjningen vid halvårsskiftet 1984. Räntorna hade sjunkit under hösten ehuru i något mindre utsträckning än dollarräntorna. Marginalen mellan statsskuldväxel- och eurodollarräntor steg nu till 4 à 5 procentenheter (Diagram 2 och 3).

Den viktigaste orsaken bakom utflödet under slutet av 1984 och inledningen av 1985 var utan tvivel dollarns utveckling. Efter att kortvarigt ha försvagats under de första månaderna av 1984 fortsatte dollarn att stiga och närmast i tilltagande takt. Detta ledde till att tidigare rådande förväntningar om en nedgång i dollarn efter hand förbyttes i en växande tilltro till att dollarn i stället skulle förstärkas ytterligare, i varje fall inom den horisont som var intressant för kortfristiga placeringar. Trycket på kronan från dollaruppgången var så starkt att uppdragningen av penningmarknadsräntorna endast medförde ett kortare avbrott i valutaexporten. Under rådande turbulenta förhållanden på valutamarknaden med stora svängningar i växelkurserna från dag till dag framstod en ytterligare skärpning av penningpolitiken knappast som meningsfull. En viss avlastning av trycket skedde genom att riksbanken lät kronans värde sjunka. För första gången tilläts valutaindex stiga mer än

Diagram 3. Valutaflöde, riksbankens valutakursindex samt räntedifferens gentemot utlandet.

Anm. Valutaflödet och räntedifferensen avläses mot skalan till höger och valutakursindex mot skalan till vänster. Staplarna illustrerar det ackumulerade valutaflödet från årets början. Valutaflödet är definierat som valutaservens transaktionsförändring minus statens och riksbankens utlandsupplåning och minus tilldelningen av särskilda dragningsrätter (SDR). Räntedifferensen är mätt som skillnaden mellan 3-mån. statsskuldväxelränta och 3-mån. eurodollarränta.

marginellt över sitt riktvärde.

Då dollarns kurs passerat sin kulmen under första delen av mars blev det allt mer uppenbart att det fortsatta trycket på den svenska kronan i växande grad härrörde från en starkt försämrad bytesbalans. Försämringen berodde delvis på speciella faktorer, framförallt den kalla vintern som medförde ökad oljekonsumtion, men också en allmänt högre efterfrågan än väntad.

För att dämpa efterfrågan och förstärka betalningsbalansen behövdes samverkande ekonomisk-politiska åtgärder. Den 13 maj stramade riksbanken åt kreditpolitiken ytterligare samtidigt som regeringen aviserade skärpta regler för avbetalningsköp och kontokrediter, likviditetsindragning från näringslivet samt vissa andra finanspolitiska åtgärder. De kreditpolitiska åtgärderna innefattade en höjning av diskontot från 9,5 % till 11,5 %, av straffräntan från 13,5 % till 16 %, ett slopande av taket på bankernas utlåningsräntor samt en sänkning av utlåningstaket för banker och finansbolag från 4 % till 2 % 1985 och också för bostadsinstitutens oprioriterade utlåning. Genom att räntetaket slopades, förstärktes åtstramningseffekten. Utlåningsräntorna höjdes något mer än vad som motsvarade diskontoändringen.

Återhäming och förbättrad stabilitet

Åtgärderna fick åsyftad effekt och innebar en vändpunkt i betalningsbalansens utveckling. Valutautflödet som dittills under året hade uppgått till i det närmaste 10 miljarder kr förbyttes i ett inflöde. Bytesbalansen upphörde att försämrast. Till detta bidrog också gynnsamma yttre faktorer såsom sjunkande olje- och andra råvarupriser. Det förbättrade valutaläget återspeglades i ett privat kapitalinflöde och i att kronans yttre värde stärktes successivt. Efter att tidvis ha legat bara något under 134 under perioden från början av mars till mitten av maj, sjönk valutakursindex från juni till mitten av juli för att stabiliseras strax över riktvärdet 132, en appreciering av kronan med drygt 1 %.

I juni beslöt riksbanken offentliggöra det intervall inom vilket valutakursindex skulle tillåtas variera, den s k bandbredden. Fluktuationerna skulle begränsas till högst 1,5 % runt riktvärdet, dvs index skulle tillåtas röra sig mellan 130 och 134. Den tidigare, ej offentliggjorda bandbredden uppgick till 2,25 % runt riktvärdet. Att bandbredden tillkännagavs, innebar inte att valutakurserna skulle få utvecklas fritt mellan gränsvärdena. Riksbanken deklarerade sin avsikt att även fortsättningsvis intervensera innanför bandbredden. Syftet med att lägga fast ett snävare intervall och offentliggöra detta var att skapa större säkerhet på valutamarknaden beträffande riksbankens valutakurspolitik och därmed bidra till att förstärka incitamenten till stabiliserande kapitalrörelser.

Den fortgående förbättringen i valutaläget gjorde det möjligt att redan i juli vidta vissa lättnader i kreditpolitiken. Den 11 juli sänktes diskontot och straffräntan med en procentenhet till 10,5 respektive 15 %. Valutainflödet fortsatte om än i något måttligare takt i augusti och början på september. I mitten av september, strax före riksdagsvalet, skedde ett visst utflöde. Detta var dock mindre än väntat och uttryck för en viss riskgardering. Utflödets

begränsade omfattning visade att några mer allmänt spridda devalveringsförväntningar inte förelåg. I den mån sådana förväntningar funnits i marknaden under våren och försommaren hade de försvagats och i stort sett upphört fram till valet.

Efter det kortare avbrottet i mitten av september fortsatte inflödet under resten av året praktiskt taget utan avbrott. Ändå dämpades inflödet av ytterligare sänkningar av straffrätan i oktober och november med en procentenheter vardera till 13 % och av en successiv appreciering av kronan. Valutaindex sjönk till en nivå kring 130,5. Till det lättare valutaläget bidrog, förutom en allmänt ökad tilltro till den svenska kronan, att dollarn sjönk markant. Det av den amerikanske finansministern med kort frist sammankallade mötet mellan de fem stora ländernas finansministrar och centralbankschefer i New York den 22 september gav omedelbart starkt utslag på marknaden. Vid mötet deklarerade för första gången från amerikansk sida en önskan att dollarns kurs skulle sjunka samtidigt som man från övriga länder förklarade sig villiga medverka här till. G-5-ländernas centralbanker har sedan dess företagit omfattande interventioner för att sänka dollarkursen.

Avreglering på kreditmarknaden

Riksbanken har länge varit medveten om att de yttre förutsättningarna efter hand begränsat möjligheterna att med stöd av direkta regleringar föra en effektiv kreditpolitik. Nya, mer sofistikerade, finansieringsformer och finansiella marknader har växt fram såväl på som vid sidan om den reguljära kreditmarknaden. Ransoneringselementet på kreditmarknaden som helhet har gradvis avtagit och räntepolitiken har kommit att spela en allt mer framträdande roll.

En rad regleringar har lättats eller helt tagits bort under senare år. Likviditetskvoterna för bankerna avskaffades 1983. Emissionskontrollen har mjukats upp högst väsentligt. Omläggningen till bruttoplaceringskrav för försäkringsbolag och AP-fond i september 1984 skapade förutsättningar för utvecklingen av en andrahandsmarknad i stats- och bostadsobligationer. I maj 1985 togs som nämnts ytterligare ett steg genom att regleringen av bankernas utlåningsräntor avskaffades.

Den ökade rörligheten på finansmarknaden har inneburit att lånebehoven vid reglering av kredittillgången i växande utsträckning kunnat tillgodoses utanför den reguljära marknaden. Bankerna kunde också genom avlyft av delar av kreditportföljen temporärt kring månadssluten – avstämningstidpunkten för utlåningstaken – hålla en genomsnittligt större volym krediter än regleringen avsåg. För att nå åsyftad effekt måste doseringen av åtgärder göras allt kraftigare. Så hade också skett för 1985 dels genom att bostadsinstitutens oprioriterade utlåning inordnats i regleringen dels genom att utlåningstaken sänkts i maj. En långvarig, oavbruten användning av utlåningsregleringen får på detta sätt en allt mer snedvridande effekt på kreditmarknadsstrukturen. Mot denna bakgrund och med den gynnsammare utveckling av betalningsbalansen som ägt rum under hösten beslöt riksbanken den 21 november, inför uppläggningsen av kreditpolitiken för 1986, att med omedel-

bar verkan slopa utlåningstaken för banker, bostadsinstitut och finansbolag.

Redog. 1985/86:15

Samtidigt med att utlåningsregleringen avskaffades höjdes kassakraven från 1 % till 3 % varvid också räntegottgörelsen på dessa medel borttogs. Vidare infördes en sk räntetrappa för bankernas upplåning i riksbanken.

Slopandet av utlåningstaken kunde förväntas komma att leda till högst betydande förändringar i utlåningens fördelning på kreditmarknaden. Den grå kreditmarknaden kommer att krympa samtidigt som framför allt bankernas utlåning kommer att växa. Dessa förändringar borde leda till en bättre fungerande kreditmarknad. Det förelåg dock risk för att utlåningstakens slopande skulle medföra att den totala kreditvolymen i ekonomin växte snabbare framöver än vad som var samhällsekonomiskt önskvärt. Skärpningen av kassakraven syftade till att motverka en sådan utveckling. En viss anpassningsperiod ansågs böra tillåtas. De nya kraven tillämpas därför först från och med den 13 januari 1986.

Räntetrappan ersatte dittills tillämpade straffränta. Bankerna fick låna till 10,5 %, ett belopp motsvarande högst 25 % av eget kapital. För större belopp höjdes räntekostnaden stegvis enligt följande skala

mellan 25 % och 75 % av eget kapital	12,5 %
mellan 75 % och 125 % av eget kapital	14,5 %
mellan 125 % och 175 % av eget kapital	16,5 %
över 175 % av eget kapital	18,5 %

Om varje bank utnyttjade fullt ut sin möjlighet att låna till 10,5 % ränta, skulle de totalt kunna låna drygt 2,5 miljarder kr. Varje steg därefter motsvarande en upplåning på drygt 5 miljarder kr. Räntetrappan infördes för att snabbare kunna anpassa de korta räntorna till förändringar på penning- och valutamarknaderna. När det gällt att genomföra marknadsoperationer hade rätten att låna i riksbanken till fast ränta utan någon beloppsbegränsning utgjort ett problem. Den stora och växande rörligheten på penning- och valutamarknaden motiverade en ökad automatik i ränteanpassningen. Räntetrappan skapade en sådan automatik. Även i detta fall gavs utrymme för en anpassning. De nya räntevillkoren tillämpades först från den 9 december 1985.

De företagna åtgärderna var en teknisk omläggning och syftade varken till att strama åt eller lätta på politiken. En del av den utlåning som nu skett vid sidan om den reguljära kreditmarknaden, och kanske även genom finansbolagen, kan efter utlåningstakens avskaffande väntas komma att kanaliseras över bankerna i stället. Med de mått som vanligen används för kreditgivning och likviditet kan detta ge intryck av att kreditpolitiken skulle ha blivit mer expansiv. Det finns emellertid skäl att räkna med att en ganska betydande sådan anpassning av utstående krediter kan komma att äga rum utan att detta innebär någon ändring i stramheten i kreditpolitiken. Denna anpassning kan komma att sträcka sig över en ganska lång tidsperiod.

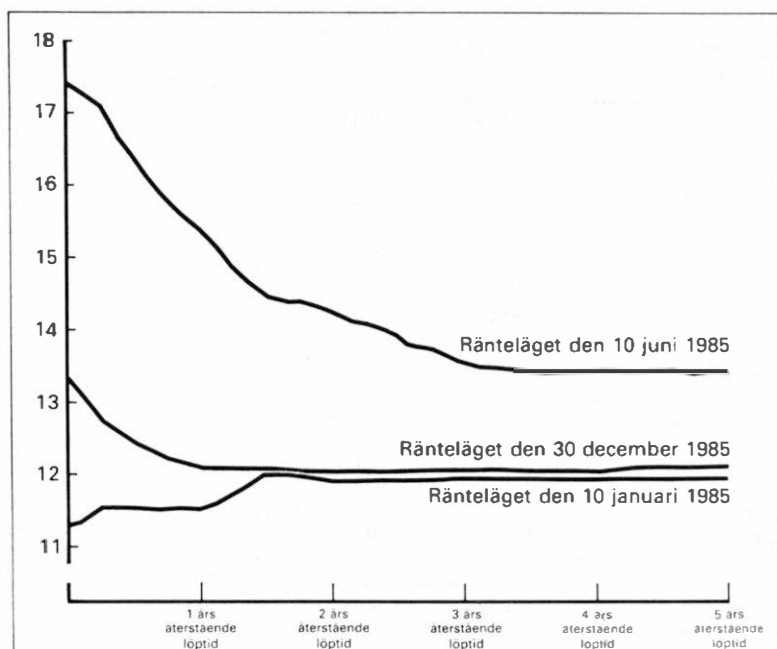
Tabell 1. Bytesbalans och valutaflöden,

Miljarder kr.

	1984	1985 ¹	1984		1985	
			1hå	2hå	1hå	2hå ¹
A. Bytesbalans	3,2	-10,0	5,4	-2,1	- 9,4	- 0,6
B. Privata kapitaltransaktioner, netto	-3,2	12,6	-7,3	4,0	2,8	9,8
Valutaflöde (A+B = C-D-E)	0,0	2,6	-1,9	1,9	- 6,6	9,2
C. Valutarenservens transaktionsförändring	-0,4	14,0	-0,9	0,5	16,4	- 2,4
D. Riksbankens övriga transaktioner	-0,6	- 0,1	-0,5	-0,1	0,0	- 0,1
E. Statens upplåning, netto	0,2	11,5	1,5	-1,3	23,0	-11,5

¹Preliminärt utfall för bytesbalans och privata kapitaltransaktioner.

Diagram 4. Marknadsräntor (effektiva årsräntor) för statsskuldväxlar och riksobligationer.

Vid tillämpningen av det nya systemet med räntetrappa, företog riksbanken marknadsoperationer med sikte på att anpassa bankernas upplåning i riksbanken så att penningmarknadsräntorna skulle bli ungefär oförändrade. Beror på dagliga svängningar i bankernas kassaläge kan dock dagslåneräntorna variera. Skillnader i olika bankers kassaläge kan också bidra till variationer i högsta erlagda upplåningsränta. Sådana variationer bör dock kunna begränsas i omfattning genom utveckling av en mer livaktig och effektiv dagslåneverksamhet.

Valutainflödet fortsatte under december. Inflödet under senare delen av året balanserade gott och väl det utflöde som ägde rum före de åtstramande åtgärderna i maj (Tabell 1). Kronan var fortsatt stark och penningmarknadsräntorna tenderade snarast att pressas ned.

Efter den kraftiga uppgången i räntorna under första delen av 1985, då avkastningskurvan för lån efter återstående löptid fick en starkt negativ lutning, närmade sig räntenivån mot slutet av året det läge som rått vid årets ingång. Avkastningskurvan var dock fortfarande – om än svagt – negativt lutande medan den vid årets ingång haft en svagt positiv lutning (Diagram 4).

Finansieringen av statens budgetunderskott

Det statliga budgetunderskottet fortsatte att minska under 1985. Budgetunderskottet uppgick till 61 miljarder kr vilket är 13 miljarder kr mindre än under 1984. I uppgifterna över det statliga budgetunderskottet inkluderas de

Tabell 2. Finansiering av statens lånebehov 1984–1985

Nettobelopp, miljarder kr.

	1984	1985
Statens budgetunderskott	74	61
Valutaförluster på statliga utlandslån	11	8
Statens lånebehov	63	53
<i>Finansiering:</i>		
Riksbanken	28	3
därav: företags och kommuners insättningar i riksbanken	9	15
kassakravsmedel	–	–
övrigt	19	–12
Inhemsk marknad	35	39
därav: prioriterade obligationer	–4	–13
allemanssparande	6	10
premie- och sparobligationer	9	9
övrigt	24	33
Utlandet	0	11
Summa finansiering	63	53

Källa: Riksbanken.

bokföringsmässiga kursförluster som uppkommer vid omläggning av redan upptagna utlandslån till lån med mer gynnsamma villkor. Dessa kursförluster innebär dock inte att statens lånebehov ökar. Om budgetunderskottet rensas från dessa kursförluster framkommer statens egentliga lånebehov. Detta uppgick 1985 till ca 53 miljarder kr dvs en minskning med 10 miljarder kr jämfört med 1984 (Tabell 2).

Statens utlandsskuld ökade med 11 miljarder kr under 1985 medan den under 1984 hållits oförändrad, räknat netto. Den statliga nettouplåningen i utlandet 1985 motsvarades dock mer än väl av den uppbyggnad av riksbankens valutareseerv som ägde rum (Tabell 1).

Den statliga upplåningen inom landet blev mindre 1985 än 1984, 42 miljarder kr mot 63 miljarder kr. Liksom under tidigare år emitterade staten prioriterade obligationer inom ramen för placeringsplikten för AP-fonden och försäkringsbolagen. Till följd av stora belopp av förfallande äldre statsobligationer kom dock på den inhemska marknaden den utelöpande volymen prioriterade statsobligationer att minska med 13 miljarder kr. Under 1984 hade den utelöpande volymen minskat med 4 miljarder kr. Var utestående prioriterade obligationer slutligen placeras är, sedan bruttoplaceringskraven infördes, mer svårbedömbart.

Upplåningen från hushållssektorn fortsatte att öka under 1985. Det var framförallt upplåningen genom allemanssparandet som ökade.

Emissioner av statsskuldväxlar och riksobligationer fortsatte att vara den dominerande upplåningsformen för staten. Totalt ökade det utestående beloppet av sådana statspapper på inhemska marknaden med 30 miljarder kr.

Kapitalmarknaden

Kapitalmarknaden fortsatte att expandera under 1985. Kapitalmarknadsinstitutens utlåning växte, emissionerna av värdepapper ökade och andrahandsmarknaden för obligationer utvecklades.

Försäkringsbolagens placeringskapacitet fortsatte att öka under 1985. Allmänna Pensionsfondens placeringskapacitet har under senare år stagnerat, en viss tillväxt skedde dock under det gångna året.

I september 1984 vidtogs en ändring av den för försäkringsbolagen och AP-fonden gällande allmänna placeringsplikten. Kravet på nettoplacing i prioriterade tillgångar ersattes med krav på förvärv av prioriterade obligationer direkt från emittent. Bruttokravet gällde endast de sju största livbolagen, för de mindre livbolagen och för sakbolagen behölls nettokravet fram till slutet av 1984.

Även för 1985 tillämpades placeringsplikt i form av bruttokrav. Placeringsplikten avskaffades dock för sakbolagen och avsåg endast *livbolag*. För 1985 gällde sålunda att bolagens förvärv av prioriterade obligationer direkt från emittent skulle uppgå till belopp motsvarande minst 85 % av de totala placeringspliktsgrundande placeringarna. Som prioriterade obligationer räknades på samma sätt som 1984 statsobligationer utom riksobligationer samt bostadsinstitutens och Allmänna Hypoteksbankens obligationer för finansiering av prioriterade ändamål. Det föreskrevs vidare att av förvärven

av prioriterade obligationer skulle en viss del, motsvarande 38 % av bolagens placeringskapacitet, utgöras av prioriterade bostadsobligationer. En särskild kvot på 10 % inom ramen för bostadskvoten infördes också för att säkra tillförseln av medel till Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag. Detta institut, som började sin verksamhet efter halvårsskiftet, ombesörjer den bostadsfinansiering som tidigare skedde över stadsbudgeten. Nu nämnda placeringskrav avsåg placeringarna för året som helhet. I syfte att åstadkomma ett jämnt placeringsflöde föreskrevs även kvoter för de olika kvartalen.

Även för *Allmänna Pensionsfonden* tillämpades allmän placeringsplikt under 1985. Kraven var desamma som gällde för livförsäkringsbolagen.

AP-fonden och livförsäkringsbolagens placeringskapacitet uppgick 1985 till 19 respektive 26 miljarder kr. De förvärvade prioriterade obligationer för 16 respektive 24 miljarder kr. Detta motsvarade väl placeringskraven för året som helhet. Försäkringsbolagen köpte därvid en större andel prioriterade bostadsobligationer än som erfordrades för att fylla bostadskvoterna. För 1986 tillämpas allmän placeringsplikt för AP-fonden och livförsäkringsbolag enligt samma konstruktion med bruttokrav som 1985. Perioden begränsas till januari – november. Syftet är att i fortsättningen undvika årsslutet som mättidpunkt, då försäkringsbolagen på grund av anhopningen av premiebetalningar och osäkerheten om deras fördelning före och efter årsskiftet har stora svårigheter att bedöma sin placeringskapacitet. För hela perioden januari – november skall AP-fonden och livförsäkringsbolagen ha förvärvat prioriterade obligationer till ett belopp motsvarande minst 80 % av deras totala nettoplaceringar. Bostadskvoten för samma period har fastställts till 50 % och delkvoten för Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag till 13 %. Vissa minimikvoter skall liksom under 1985 vara uppfyllda för mellanliggande perioder.

För *bankerna* gäller sedan likviditetskraven avskaffades 1983 inte längre några placeringsdirektiv avseende prioriterade statsobligationer. Bankernas andel av den prioriterade bostadsfinansieringen 1985 bestämdes i sedvanlig ordning genom överenskommelse mellan delegationen för bostadsfinansiering och bankerna. Bankerna förklarade sig därvid villiga att avlyft i färdiga fastigheter genom att under året från bostadslåneinstitutet och Statens bostadsfinansieringsaktiebolag köpa prioriterade obligationer till ett sammanlagt belopp av 7 650 mkr. Förvärven från emittenterna följde den ingångna överenskommelsen.

En motsvarande överenskommelse har träffats för 1986 omfattande ett belopp om 7 500 mkr.

Bostadsinstitutens prioriterade långivning, som hade expanderat kraftigt 1984, begränsades vid ingången av 1985 genom att riksbanken angav ramar för dess omfattning. För varje institut gällde att utlåningen under 1985 skulle få uppgå till högst 80 % av utlåningen under 12-månadersperioden t o m september 1984. S k ROT-lån, dvs lån med statligt räntebidrag för reparationer samt om- och tillbyggnad, var undantagna. Några mindre justeringar företogs för vissa institut i början av 1985. I samband med åtstramningen vid diskontohöjningen i maj drogs ramarna för bostadsinstitutet ned med 25 %. De slopades sedan helt i november, samtidigt som utlåningsbegränsningarna avskaffades även för bankerna och finansbolagen.

Totalt uppgick den oprioriterade fastighetsfinansieringen under de tre första kvartalen 1985 till 10,3 miljarder kr mot 13,6 miljarder kr motsvarande period 1984. Utlåningen för helåret 1984 var 21,1 miljarder kr. Genom att ramarna slopades i november 1985, förelåg möjligheter för en större utlåning under fjärde kvartalet 1985 än under samma kvartal 1984. Bostadsinstitutens oprioriterade upplåning hade under 1984 till stor del skett genom emission av kapitalmarknadsreverser. Under 1985 skedde upplåningen huvudsakligen på obligationsmarknaden.

För de övriga *mellanhandsinstituten* avvecklades i början av året vissa tidigare gällande upplåningsramar. För 1985 gällde endast vissa upplåningsbegränsningar för Allmänna Hypoteksbanken och Svensk Exportkredit. Allmänna Hypoteksbanken fick samma ram för prioriterad upplåning som under 1984 dvs 1,5 miljarder kr. Svensk Exportkredits upplåningsbehov skulle få täckas på den internationella lånemarknaden. Upplåning i kronor skulle medges endast mot förlagsbevis för kapitaltäckningsbehov.

För de kommun- och näringslivsfinansierande instituten framgår utvecklingen av utlåningen av följande tablå (netto belopp, miljarder kr).

	1984	1984 jan-sept	1985 jan-sept
Kommuninstitut	2,3	1,3	2,2
Jordbruksinstitut	2,5	1,6	2,0
Företagsinstitut	4,0	2,7	1,6

Den totala bruttoupplåningen på *obligationsmarknaden* blev under 1985 högre än 1984. Statens nettoupplåning i form av prioriterad lån minskade kraftigt eftersom lån på sammanlagt inte mindre än 30 miljarder kr inlöstes. Den minskade statliga obligationsupplåningen sammanhörde bl med att den statliga bostadsfinansieringen vid halvårsskiftet lyftes ut ur budgeten och överfördes till Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag. Det var detta instituts upplåning som med 7 miljarder kr i emissioner bidrog till att höja volymen för de prioriterade bostadslånen från nära 19 miljarder kr 1984 till drygt 28 miljarder kr 1985. Bostadsinstitutens oprioriterade upplåning på obligationsmarknaden ökade från drygt 2 till 12 miljarder kr, men denna ökning var främst betingad av att instituten i stället minskade sin upplåning i andra former.

Företagens obligationsupplåning via egna emissioner och via de företagsfinansierande instituten hade ungefär samma volym 1985 som 1984 nämligen drygt 5 miljarder kr. Under senare år har företagen, och i viss utsträckning även kommunerna, bedrivit en omfattande upplåning via certifikatprogram. Denna upplåningsform är formellt kortfristig. Den används för likviditetsutjämning men också i inte obetydlig utsträckning för medelfristig finansiering. Lämnade tillstånd var något mindre omfattande 1985 än 1984.

Bankerna

Sedan likviditetskvoterna avskaffats 1983 styrde riksbanken bankernas utlåning genom att ange en rekommenderad högsta ökningstakt. Så skedde även

för 1985 och rekommendationen var beträffande beräkningsmetodik och definition densamma som året före. Ökningstakten angavs vid årets början till i genomsnitt 4 % över 1984 års nivå för utestående lån. I samband med de kreditpolitiska åtgärderna den 13 maj sänktes den rekommenderade ökningstakten till 2 %. Rekommendationen slopades sedan den 21 november. Vid rekommendationens avskaffande låg banksystemet som helhet i god överensstämmelse med rekommendationen. Ökningstakten för perioden januari till oktober uppgick till 2,6 %. En viss variation fanns dock såväl mellan de olika bankgrupperna som mellan enskilda affärsbanker.

Bankernas oprioriterade utlåning uppgick, som framgår av tablån nedan, till 9,4 miljarder kr 1985 mot 12,4 miljarder kr 1984. Utlåningen ökar säsongsmässigt starkt mot slutet av ett år. Den kraftiga tillväxten i utestående krediter under november och december 1985 återspeglar också effekterna av att utlåningstaket slopades. Till betydande del torde det ha rört sig om krediter som tidigare kanaliserats utanför bankernas låneportföljer och som nu lyftes in i bankernas balansräkningar. För året som helhet blev dock bankernas utlåning mindre 1985 än 1984.

Bankernas oprioriterade utlåning i svenska kronor. Nettoflöde, miljarder kr

	1983	1984	1985	1985 Jan-okt	Nov-dec
Affärsbanker	10,2	10,2	6,2	- 8,4	14,6
Större sparbanker	5,4	1,5	2,3	- 2,2	4,5
Föreningsbanker	0,5	0,7	0,9	- 0,1	0,9
Totalt	16,1	12,4	9,4	-10,7	20,0

I nedanstående tablå visas bankernas oprioriterade utlåning i svenska kronor till företag och hushåll under de tre första kvartalen 1983, 1984 och 1985. Av tablån framgår att bankernas utlåning minskat kraftigt och att neddragningen huvudsakligen skett i kreditgivningen till hushåll.

Bankernas oprioriterade utlåning i svenska kronor, schablonfördelad. Nettoflöde, miljarder kr

	Totalt	därav: företag	hushåll
Jan-sep 1983	10,3	4,7	5,0
Jan-sep 1984	4,4	2,2	1,0
Jan-sep 1985	- 8,4	1,8	-5,3

Vid ingången av 1985 hade riksbanken också utfärdat en rekommendation till bankerna att ej bidra till finansieringen av bostadsinstitutens oprioriterade utlåning. Bankerna uppmanades därvid att som placering ej förvärva obligationer eller kapitalmarknadsreverser utgivna av dessa institut. Även denna rekommendation slopades i samband med att utlåningsrekommendationerna avskaffades för bankerna.

Finansbolagen

Riksbankens styrning av finansbolagens utlåning skedde under 1985 enligt samma principer som för banker med den enda skillnaden att för finansbolagen tillämpades den kreditpolitiska lagstiftningen. Beräkningsmetod och ökningstal för utlåningen var desamma. Jämfört med 1984 innebar regleringen vissa lättnader så till vida att begränsningarna för såväl beviljade krediter som leasing slopades.

Vid årets början angavs i särskilda föreskrifter att finansbolagens utlåning under 1985 tilläts öka med i genomsnitt högst 4 %. I samband med de kreditpolitiska åtgärderna den 13 maj sänktes ökningstakten till 2 %. Utlåningsregleringen upphävdes sedan den 21 november.

Finansbolagens utlåning. Nettoflöden, miljarder kr

	Lån	Leasing	Summa
Jan-sep 1983	4,5	1,9	6,4
Jan-sep 1984	-4,1	0,7	-3,4
Jan-sep 1985	-2,5	2,9	0,4

Som synes av ovanstående tablå sjönk finansbolagens utestående lån under de tre första kvartalen 1985. Minskningen var dock inte lika stor som under samma kvartal 1984. Leasingverksamheten expanderade kraftigt. Detta kan sättas i samband med att regeringen, samtidigt med de kreditpolitiska åtgärderna den 13 maj, skärpte villkoren för avbetalningsköp och kontokortskrediter. De skärpta villkoren i kombination med sänkt utlåningsutrymme ledde till ett ökat intresse för leasing, bl a utformades nya leasingformer för hushållen.

29 januari

Uppgörelse träffades mellan delegationen för bostadsfinansiering och företrädare för bankerna beträffande bankernas byggnadskreditgivning och deras andel av den slutliga finansieringen 1985.

Bankerna förklarade sig villiga att svara för de *byggnadskrediter* som behövdes för bostadslånefinansierade nybyggnader och ombyggnader samt för allmänna samlingslokaler som finansierades med statligt stöd. Bankerna förklarade sig härutöver villiga att medverka till att byggnadskrediter skulle ställas till förfogande även för bostadsbyggande utan bostadslånefinansiering och för tomträttsmark.

Beträffande den *slutliga finansieringen* förklarade sig bankerna villiga till avlyft i färdiga fastigheter genom att under året från bottenlåneinstitutet och Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag köpa prioriterade obligationer till ett sammanlagt belopp av drygt 7 650 mkr. Ca 5 500 avsåg bottenlåneinstitutets obligationer fördelade enligt följande på de olika bankgrupperna: 2 364 mkr för affärsbankerna exkl. PKbanken, Sparbankernas bank och Föreningsbankernas bank, 1 090 för PKbanken, 1 566 för sparbankerna inkl. Sparbankernas bank och 476 för föreningsbankerna inkl. Föreningsbankernas bank. 2 160 mkr avsåg Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag, fördelade enligt följande: 930 mkr för affärsbankerna, 429 för PKbanken, 615 för sparbankssektorn och 186 för föreningsbankssektorn.

14 mars

Fullmäktige beslöt ändra beräkningsgrunderna för bostadsinstitutets prioriterade utlåningsram under 1985. Basperioden ändrades från 12-månadersperioden t. o. m. september 1984 till den genomsnittliga upplåningen under de fyra 12-månadersperioderna t. o. m. september åren 1981–1984. Beslutet innebar att utlåningsramen höjdes för några institut, däremot skedde inga nedskärningar i tidigare utfärdade ramar. Totalt höjdes utlåningsramen från 13 050 mkr till 13 800 mkr.

22 mars

Valutastyrelsen beslutade om följande åtgärder:

- att upphäva förbudet för valutabankerna att, utan riksbankens tillstånd, göra avistaaffärer med utländsk bank i utländsk valuta mot svenska kronor på kortare tid än två bankdagar, exempelvis s. k. endagsswappar,
- att tillåta valutabankerna att göra terminsaffärer inte bara med utländsk bank utan även med annan valutaautlåning,
- att tillåta valutabankerna att göra terminsaffärer i utländsk valuta mot annan utländsk valuta på obegränsad tid med utländsk bank eller annan valutaautlåning samt
- att tillåta valutabankerna att göra terminsaffärer med allmänheten med tidigare förfallodag än den bakomliggande betalningen om förlängning sker fram till betalningens förfallodag.

13 maj

Riksbanksfullmäktige beslutade:

- höja *diskontot* från 9,5 % till 11,5 % med verkan fr. o. m. den 14 maj 1985,
- höja *straffräntan* för bankernas upplåning i riksbanken från 13,5 % till 16 % med verkan fr. o. m. den 14 maj 1985,
- höja *räntesatsen på prioriterade obligationer* från 11 % till 12 % med omedelbar verkan,
- slopa rekommendationen rörande *bankernas utlåningsräntor och räntan på kredit i räkning*,
- sänka *utlåningstaket för bankerna* från 4 % till 2 % för 1985,
- sänka *utlåningstaket för finansbolagen* från 4 % till 2 % för 1985 samt
- sänka *utlåningstaket för bostadsinstitutens* oprioriterade utlåning med 25 % för 1985.

27 juni

Riksbanken beslutade offentliggöra det intervall inom vilket *valutakursindex* skulle komma att tillåtas variera, den s. k. bandbredden. Fortsättningsvis skulle fluktuationerna komma att begränsas till högst 1,5 % under resp. över riktvärdet 132. Index skulle alltså kunna röra sig mellan lägst 130 och högst 134. Detta innebar ett snävare intervall än det hittills tillåtna.

11 juli

Riksbanken beslutade:

- sänka *diskontot* från 11,5 % till 10,5 % med verkan fr. o. m. den 12 juli 1985,
- sänka *straffräntan* för bankernas upplåning i riksbanken från 16 % till 15 % med verkan fr. o. m. den 12 juli 1985 samt
- sänka *räntesatsen för prioriterade obligationer* från 12 % till 11,5 % med omedelbar verkan.

24 oktober

Riksbanken beslutade sänka *straffräntan* för bankernas upplåning i riksbanken från 15 % till 14 % med verkan fr. o. m. den 25 oktober 1985.

14 november

Riksbanken beslutade sänka *straffräntan* för bankernas upplåning i riksbanken från 14 % till 13 % med verkan fr. o. m. den 15 november 1985.

21 november

Riksbanken beslutade:

- upphäva gällande rekommendation om *utlåningstak för bankernas och bostadsinstitutens oprioriterade utlåning* med omedelbar verkan,
- upphäva gällande tillämpningsföreskrifter avseende *utlåningsreglering för finansbolag* med omedelbar verkan,
- höja *kassakraven* från 1 % till 3 % med verkan fr. o. m. den 13 januari 1986. Fr. o. m. detta datum skulle ej ränta gottgöras på kassakravsmedel,
- för bankernas behållning på checkräkning i riksbanken utöver kassakravsmedel gottgöra ränta till 8,5 % fr. o. m. den 9 december 1985 samt

- ändra villkoren för bankernas upplåning i riksbanken. Gällande *straffränta* på 13 % vid banks upplåning utöver 25 % av dess eget kapital ersattes med följande räntetrappa gällande fr. o. m. den 9 december 1985.

Upplåning

upp till 25 % av eget kapital	10,5 %
mellan 25 % och 75 % av eget kapital	12,5 %
mellan 75 % och 125 % av eget kapital	14,5 %
mellan 125 % och 175 % av eget kapital	16,5 %
över 175 % av eget kapital	18,5 %

21 november

I samband med beslutet att upphäva utlåningsregleringen för bankernas, finansbolagens och bostadsinstitutens oprioriterade utlåning skulle riksbankens tillämpning av *emissionskontrollen* få följande utformning.

Emission av obligationer, förlagsbevis, företags- och kommuncertifikat och andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldebrev skulle även fortsättningsvis erfordra riksbankens tillstånd. I sin tillämpning av emissionskontrollen hade riksbanken dittills inte medgivit emissioner för fastighetsbolag och mindre kommuner. Riksbanken såg för tillfället inga skäl att utestänga dessa låntagare från värdepappersmarknaden. För kreditinstituts upplåning skulle gälla de villkor som riksbanken i varje särskilt fall bestämde.

Riksbanken skulle vid behov komma att i samråd med emissionsinstituten ordna emissionskö för att undvika störningar på emissionsmarknaden.

21 november

Riksbanken begärde hos regeringen förordnande om *allmän placeringsplikt och räntereglering för livförsäkringsföretag* samt allmän placeringsplikt för Allmänna Pensionsfonden att gälla under 1986.

22 november

Valutastyrelsen beslutade höja den gräns för investeringsbelopp, vid vilken krav på utlandsfinansiering inträder, från 1 mkr till 10 mkr.

22 november

Valutastyrelsen avskaffade fr. o. m. den 1 december det dittillsvarande förbudet mot införsel och utförsel av obearbetat guld, vissa guldvaror samt guldmynt. Därmed upphörde guldregleringen att gälla.

17 december

Valutastyrelsen beslutade att allmänheten fr. o. m. den 1 januari 1986 inte behövde anmäla betalningar om högst 25 000 kr till eller från utlandet.

19 december

Fullmäktige beslutade utfärda tillämpningsföreskrifter avseende *placeringsplikt och räntereglering för livförsäkringsföretag* under perioden januari–november 1986. Kvoten mellan bolagens förvärv av nytogivna prioriterade obligationer direkt från emittent och ökningen av deras placeringspliktsgrundande placeringar skulle för perioden som helhet utgöra 80 %. Bostadsobli-

gationskvoten skulle utgöra lägst 50 %. För kvartalssluten skulle vissa minimikvoter gälla. Redog. 1985/86:15

19 december

Fullmäktige beslutade utfärda tillämpningsföreskrifter avseende *placeringsplikt för allmänna pensionsfonden* under perioden januari–november 1986. Placeringskvoten mellan fondens förvärv att nyutgivna prioriterade obligationer direkt från emittent och ökningen av fondens placeringspliktsgrundande placeringar skulle utgöra lägst 80 %. Bostadsobligationskvoten skulle utgöra 50 %.

Den internationellaskuldsituationen

Utvecklingen under 1985 har inneburit att läget komplicerats för det stora flertalet u-länder med allvarliga skuldproblem. Den svagare tillväxten i världsekonomin, i kombination med fallande råvarupriser och stagnerande långivning till u-länderna, har medverkat till denna försämring. Med ett par undantag – främst Argentina – har de viktiga skuldländerna ej heller lyckats genomföra en fortsatt intern anpassning som planerat. Varken Mexico eller Brasilien har kunnat fullfölja de ekonomiska anpassningsprogram som uppgjorts i anknytning till utlåning från Internationella valutafonden, IMF. Brasilien har dessutom deklarerat att man inte kommer att ansöka om ett nytt låneavtal med IMF.

Även för de fattiga u-länderna, som i betydande grad är beroende av finansiering av biståndskaraktär, har situationen blivit mera prekär under 1985. En indikation härpå är att långvariga betalningseftersläpningar uppkommit gentemot multilaterala institutioner som Valutafonden och Världsbanken för ett växande antal länder i denna kategori. Sådana eftersläpningar har tidigare varit utomordentligt sällsynta.

Med hänvisning till de växande svårigheterna förordades från amerikansk sida "en förstärkning av den internationella skuldstrategin" i samband med IMF/IBRDs gemensamma årsmöte i oktober 1985. Det amerikanska förslaget, som fått beteckningen Baker-planen, innefattar tre huvudelement:

- en fortsatt anpassningspolitik i skuldländerna som är inriktad på tillväxt i stället för åtstramning,
- en fortsatt central roll för IMF i kombination med utvidgad strukturlångivning från Världsbanken och Interamerikanska utvecklingsbanken. Dessa båda institutioners årliga utlåning till de viktigaste skuldländerna om USD 6 miljarder bör öka till USD 9 miljarder,
- netto nyutlåning från de privata bankerna till de viktigaste skuldländerna om USD 20 miljarder under en treårsperiod. Även denna nyutlåning skall vara till stöd för omfattande anpassningsprogram.

Finansminister Baker framlade också en skiss till ett finansieringsarrangemang till stöd för ekonomisk anpassning i de fattigaste u-länderna. Detta arrangemang baseras i första hand på de medel (ca USD 2,7 miljarder) som under de närmaste åren återbetalas till den s. k. Trust Fund i IMF.

Efter årsmötet har Baker-planen kommit att stå i centrum för diskussionen i skuldfrågan. Från amerikansk sida har vissa preciseringar gjorts, t. ex. vilka viktiga skuldländer man haft i åtanke vad gäller finansieringsinsatserna i planens första del. Femton skuldländer har nämnts, av vilka tio är latinamerikanska.

I stort sett kan planen sägas ha fått ett välvilligt mottagande, även om kritik framförts, särskilt mot att den inte innehåller några ekonomisk-politiska åtaganden från i-ländernas sida. Valutafondens och Världsbankens chefer har uttalat allmänt stöd för planen. På liknande sätt har bankerna i flera stora i-länder förklarat sig beredda att medverka under förutsättning att även

andra parter gör detta. De latinamerikanska länderna i den s. k. Cartagena-gruppen har i ett gemensamt uttalande välkomnat USAs initiativ men samtidigt förklarat att finansieringsinsatserna enligt Baker-planen måste kompletteras. Gruppen kräver större utlåningsökning än i Baker-planen från såväl banker som multilaterala organ. Dessutom förordas uppmjukning av lånevillkoren samt åtgärder för att få till stånd en nedgång i det internationella ränteläget.

Betalningsdröjsmål gentemot IMF

Ett problem, som under det senaste året snabbt ökat i omfattning såväl beloppsmässigt som i avseende på antalet inblandade låntagarländer, avser dröjsmål i samband med fullgörandet av ränte- eller återbetalningsförpliktelser till Valutafonden. Vid den senaste halvårsöversynen av situationen, vid slutet av september 1985, hade tio länder betalningseftersläpningar på tre månader eller längre. Totalsumman av dessa dröjsmål uppgick därvid till 398 miljoner SDR (ca 3,3 miljarder kr). Under det sista kvartalet 1985 har detta belopp ökat ytterligare.

Inom IMF har ett antal åtgärder vidtagits för att möta den uppkomna situationen. Riktlinjer har fastställts för behandlingen av länder med betalningsdröjsmål. Generellt kan sägas, att sanktionerna från fondens sida blir allt starkare, ju mer långvariga betalningseftersläpningarna är. Samtidigt tas dock viss hänsyn till låntagarnas vilja och förmåga att fullgöra sina förpliktelser, förekomsten av ekonomisk-politiska problem m. m. Två medlemsländer, Vietnam och Guyana, har förklarats "ineligibla", dvs. de har helt avstängts från att utnyttja fondens resurser. För ett antal länder gäller restriktioner att använda fondens resurser så länge som betalningsdröjsmål kvarstår.

Valutafonden har också vidtagit vissa bokföringstekniska försiktighetsåtgärder. Normen för den årliga förstärkningen av fondens reserver har höjts. Vidare har beslutats att för länder med längre dröjsmål i fortsättningen endast bokföra som intäkt sådana upplupna räntor som de facto erlagts. I december 1985 beslöts dessutom att införa särskilda räntepåslag på eftersläpande betalningar i syfte att förstärka incitamenten till rätttidig betalning.

Valutafondens löpande verksamhet

Under 1985 gjordes kreditåtaganden uppgående till SDR 3,3 miljarder (härav 1,9 miljarder under Valutafondens ordinarie resurser) mot 4,1 miljarder under 1984. Utbetalningarna till låntagarländerna uppgick till SDR 3,9 miljarder – att jämföra med 1984 års utbetalningar om 7,3 miljarder. Återbetalningar på lämnade krediter utgjorde SDR 3,6 miljarder under 1985 mot 2,3 miljarder 1984.

I april 1985 beslöts att, om inte prognosen för valutafondens "rörelseresultat" kraftigt försämrades, utlåningsräntan för fondens ordinarie resurser för budgetåret 1985/86 (maj-april) skulle hållas oförändrad, 7,0 %. Vid den reguljära halvårsöversynen vid utgången av november visade det sig dock att fondens intäkter för budgetåret kunde komma att minska markant. För att

Tabell 1. IMF:s kronbehållning, Sveriges nettoställning i IMF och SDR- innehav. Redog. 1985/86:15

Uppgifter vid slutet av respektive år. Miljoner SDR

	Kronbehållning		Nettoställning, ¹ belopp	SDR-innehav, belopp
	belopp	procent av kvoten		
1982	531,8	79	143,2	233
1983	823,6	77	240,7	122
1984	806,0	76	258,3	181
1985	814,7	77	249,6	224

¹ Nettoställningen motsvarar summan av egentlig reservtranch (i reservtillgångar inbetalt insatskapital), särskild reservtranch (det belopp fonden netto disponerat av det i kronor inbetalda insatskapitalet) och långivning till IMF. Vid utgången av 1985 innefattade nettoställningen inte någon långivning till IMF.

säkerställa önskad reservökning för hela budgetåret beslöts därför att fr. o. m. den 1 november höja utlåningsräntan till 7,87 %. Räntan för de upplånade, icke ordinära, resurserna är lika med upplåningskostnaden plus en mindre marginal.

IMF:s kronbehållning och Sveriges nettoställning i IMF, vilken inräknas i valutareserven, framgår av Tabell 1. Riksbankens nettoställning gentemot IMF minskade under 1985 med SDR 8,7 miljoner. Valutafonden har under året använt svenska kronor i sin utlåning.

Riksbankens innehav av SDR har under 1985 ökat med SDR 43 miljoner. Ökningen förklaras främst av att riksbanken erhållit SDR från andra medlemsländer inom ramen för IMF:s s. k. designationsförfarande, varigenom fonden utser vissa medlemmar att emottaga SDR i utbyte mot valuta.

Medlemsländerna i Valutafonden har ej heller under 1985 kunnat enas om *tilldelningar av SDR* under den s. k. fjärde basperioden, som inleddes 1982. Sedan starten av SDR-systemet, år 1970, har medlemsländerna totalt tilldelats ca SDR 21 miljarder.

I och med att Tonga under 1985 beviljats medlemskap i IMF uppgår antalet medlemsländer till 149.

Världsbanksgruppen

I världsbanksgruppen ingår Världsbanken (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (IDA) och Internationella finansieringsbolaget (IFC). Omfattningen av gruppens finansieringsverksamhet framgår av Tabell 2.

Världsbanken får medel till sin utlåning huvudsakligen genom upplåning. Vid utgången av bankens budgetår 1984/85 uppgick den utestående upplåningen till ca USD 50 miljarder. Enbart under detta budgetår lånade banken upp ca USD 11 miljarder.

Räntan på lån från Världsbanken, som står i relation till de genomsnittliga upplåningskostnaderna, var vid utgången av 1985 8,82 %. I januari 1985

Tabell 2. Världsbanksgruppens långivning under budgetåren 1980/81 – Redog. 1985/86:15
1984/85¹

Miljarder USD

	1980/81	1981/82	1982/83	1983/84	1984/85
<i>Utfästelser</i>					
IBRD	8,8	10,3	11,1	11,9	11,4
IDA	3,5	2,7	3,3	3,6	3,0
IFC	0,8	0,6	0,8	0,7	0,9
Summa	13,1	13,6	15,2	16,2	15,3
<i>Utbetalningar</i>					
IBRD	5,1	6,3	6,8	8,6	8,6
IDA	1,9	2,1	2,6	2,5	2,5
IFC	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4
Summa	7,6	8,9	9,8	11,5	11,5

¹ Världsbanksgruppens budgetår löper 1 juli – 30 juni. För IFC ingår även bidrag till riskkapital.

avvecklades den särskilda engångsavgiften (front-end-fee) på 0,25 %. Man har dock behållit möjligheten att återinföra avgiften när så behövs.

En proposition om Sveriges deltagande i den år 1984 beslutade selektiva höjningen av Världsbankens kapital (prop 1985/86:71) framlades i december 1985. Den selektiva höjningen innebär, om samtliga medlemsländer tecknar de andelar som erbjuds, att bankens kapital kommer att öka med USD 8,4 miljarder. Sverige har inom ramen för kapitalhöjningen erbjudits teckna andelar för ca USD 125 miljoner, varav 8,75 % skall inbetalas. Liksom vid tidigare kapitalhöjningar har riksbanken förklarat sig beredd att svara för det svenska kapitaltillskottet. Förberedande diskussioner om en mera omfattande, generell kapitalhöjning pågår inom Världsbanken. USAs negativa inställning i denna fråga, som hittills utgjort det största hindret, synes ha mjukats upp. Vid årsmötet 1985 förklarade USAs finansminister att man under vissa förutsättningar var beredd att allvarligt överväga en allmän kapitalhöjning i Världsbanken. Förutsättningarna sammanhängande med förverkligandet av det nya amerikanska initiativet på skuldområdet, den s. k. Baker-planen, som behandlats ovan.

IDAS kreditgivning, som går till u-länder med låg inkomst per capita, baseras så gott som helt på gåvobidrag från de ekonomiskt starka medlemsländerna. Eftersom den sjunde påfyllnaden blev mindre än man väntat sig – USD 9 miljarder – fanns planer på ett tilläggsarrangemang. Efter upprättandet av en särskild låneordning för afrikanska länder (se nedan) har man dock helt skrinlagt dessa planer och inriktar sig nu på den kommande åttonde påfyllnaden, som skall omfatta treårsperioden 1987/88 – 1989/90. Förhandlingarna om denna påfyllnad inleds i januari 1986 och skall vara avslutade i september samma år.

Sveriges bidrag till den sjunde påfyllnaden uppgår totalt till 1 758 mkr. Sverige inbetalade i november 1985 439 mkr, vilket utgjorde den andra

delbetalningen under sjunde påfyllnaden. Inbetalningen skedde liksom tidigare via skuldsedlar deponerade i riksbanken.

Redog. 1985/86:15

I maj togs en resolution om en ny facilitet med inriktning på de fattigaste länderna i Afrika söder om Sahara, The Special Facility for Sub-Saharan Africa. Bidragen till faciliteten är frivilliga. Tio länder, däribland Sverige, har lämnat direkta bidrag till fonden och ytterligare fem länder har dessutom gått in med en form av samfinansiering. Fondens resurser uppgår till ca USD 1,3 miljarder och skall användas under en treårsperiod. Villkoren för denna utlåning är desamma som för utlåningen från IDA. Faciliteten påbörjade sin utlåningsverksamhet i juli 1985.

Under 1985 gjorde Sverige en första inbetalning till "Afrika-faciliteten" om 146,5 mkr. Inbetalningen skedde i form av en skuldsedel.

Vid Världsbankens årsmöte i oktober 1985 antogs stadgarna för en ny institution – Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). Syftet med detta institut är att främja investeringar i u-länderna genom att ge försäkring mot olika icke-kommersiella risker. Världsbankens president skall vara ex officio-ordförande i MIGAs direktion. MIGA skall i övrigt vara en från Världsbanken fristående organisation. MIGA har ännu inte påbörjat sin verksamhet.

Övrigt internationellt finansiellt samarbete

Till *Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)* inbetalade Sverige under 1985 1,25 mkr under den sjätte påfyllanden av bankens grundkapital. Inbetalningen skedde i form av en skuldsedel.

En tredje delbetalning av insatskapitalet till *Afrikanska utvecklingsbanken* gjordes under året. Detta skedde i form av en skuldsedel som uppgick till 18,3 mkr. Till *Afrikanska utvecklingsfonden* inbetalades – också i form av skuldsedel – 182 mkr vilket utgjorde den första delbetalningen under den fjärde påfyllnaden.

Till *Asiatiska utvecklingsbanken* gjordes en kontantbetalning om 1,0 mkr avseende den andra delbetalningen under den tredje allmänna kapitalökningen. Till *Asiatiska utvecklingsfonden* inbetalades, i form av en skuldsedel, 63,1 mkr som en tredje delbetalning under den tredje påfyllnaden.

En andra kontantinbetalning under höjningen av *Nordiska investeringsbankens* kapital gjordes under 1985. Betalningen uppgick till SDR 4,1 miljoner.

Överenskommelsen mellan riksbanken och Federal Reserve Bank of New York om ömsesidiga kreditfaciliteter i form av dollar och kronor förlängdes 1985 för ytterligare ett år. Det belopp som avtalet omfattar uppgår till USD 300 miljoner. Arrangemanget har inte utnyttjats under året.

Riksbanken svarar enligt lag för utgivningen av sedlar samt övertar och distribuerar myntverkets hela produktion av mynt. Riksbankens samtliga kontor har därmed uppgiften att tillhandahålla sedlar och mynt åt post och banker liksom att mottaga den inströmning av sedlar och mynt som föränledes av överskott hos post och banker.

Vid sidan av den service som riksbanken sålunda alltid tillhandahållit har riksbanken i enlighet med uttalande av 1982/83 års riksdag (FiU 1982/83:27, sid 14) under år 1984 infört också avgiftsbelagd service på betalningsmedelsområdet. Riksbanken har sålunda åtagit sig att i samband med ut- och inväxling av sedlar och mynt mot avgift tillhandahålla vissa speciella tjänster åt post och banker.

Sedel- och myntinströmning

Förändringar av beloppet utelöpande sedlar liksom av beloppen och av antalen av de sedlar som under ett kalenderår inlämnas respektive utlämnas från riksbanken anges i tablån.

	Utelöpande sedlar vid slutet av året, mkr	Inströmning		Utströmning	
		mkr	milj. sedlar	mkr	milj. sedlar
1981	37 056	69 398	870,0	71 473	877,0
Proc förändring	+ 7,7	+ 8,8	+ 6,8	+ 8,2	+ 5,9
1982	38 985	75 718	912,9	76 905	905,3
Proc förändring	+ 5,2	+ 9,1	+ 4,9	+ 7,6	+ 3,2
1983	42 719	80 288	908,5	83 280	898,9
Proc förändring	+ 9,6	+ 6,0	- 0,5	+ 8,3	- 0,7
1984	46 520	87 834	934,1	91 703	944,4
Proc förändring	+ 8,9	+ 9,4	+ 2,8	+ 10,1	+ 5,1
1985	48 096	100 301	1 006,3	101 898	989,0
Proc förändring	+ 3,4	+ 14,2	+ 7,7	+ 11,1	+ 4,7

Ökningen i in- och utströmningen av sedlar ökar snabbare i belopp än i antal. Detta speglar den successiva övergången till högre sedelvalörer. Den markanta skillnaden i antal in- och utlämnade sedlar år 1983 jämfört med tidigare år förklaras av indragningen av femkronorssedeln.

I maj 1985 introducerades den nya 500-kronorssedeln. Sedeln har successivt fått en större spridning och den svarar nu för över 5 % av det totalt utelöpande beloppet.

Under året har 5- och 25-öringarna dragits in. Riksbanken har tagit emot 76 mkr i 25-öringar och 16 mkr i 5-öringar. Vikten av de indragna mynten uppgå till närmare 1 500 ton. Av det som bokförts som utelöpande har totalt ca 40 % lämnats in till riksbanken. Indragningen av de två valörerna medförde en oväntat stor inströmning även av andra mynt. Detta har inneburit att riksbankens lager av mynt nu är mycket stort.

Riksbanken har under 1985 ytterligare påskyndat övergången till maskinell sedelräkning. Under 1986 beräknas hälften av alla sedlar räknas och sorteras maskinellt.

Avgiftsbelagda tjänster

Riksbankens service på betalningsmedelsområdet har fram till hösten 1983 lämnats utan ersättning. Graden av service har varierat mellan riksbankens kontor beroende på kontorens olika personal- och lokalmässiga förutsättningar för att påta sig arbetsuppgifter. Vid vissa kontor har riksbanken t. ex. kunnat utan ersättning ta på sig att dela upp och packa sedlar i ett stort antal försändelser till banker för distribution till deras olika kontor. Vid andra riksbankskontor har resurser ej funnits härför utan bankerna har fått hämta sedlar i en förpackning för respektive bank.

Uppbyggnaden av ett taxesystem för de avgiftsbelagda tjänsterna har nödvändiggjort att riksbanken lagt fast en enhetlig nivå för den service riksbanken lämnar utan ersättning. I princip innebär denna servicenivå att riksbanken utan ersättning är beredd att motta en försändelse (bestående av ett eller flera kollin) per inlämnare och dag liksom att leverera en försändelse per mottagare och dag. I varje försändelse skall valörerna vara sorterade. Banker som vid inlämning av sedlar i riksbanken vill slippa besväret att ordna sedlarna har alltså möjlighet att låta olika sedelförpackningar från de egna kassorna och kontoren gå in obrutna till riksbanken men får då betala en särskild ersättning för att riksbanken bryter försändelserna och ordnar sedlarna valörvis. På motsvarande sätt tillgodogör sig riksbanken en ersättning för att packa sedlar i skilda försändelser till bankernas olika filialkontor och kassor.

Även på myntområdet har en liknande avgiftsfri servicenivå fastlagts.

För post och banker har riksbankens avgiftsbelagda service den fördelen att de mot en ersättning, som genom riksbankens stordriftsfördelar kan hållas låg, får hjälp med att kapa de arbetstoppar i sedel- och myntgenomströmningen som eljest vållar organisatoriska påfrestningar. Därtill kommer att insättning ibland kan ske en dag tidigare än eljest varvid en räntevinst uppstår hos banken eller posten.

Ur mer allmän synpunkt innebär riksbankens avgiftsservice att vissa improduktiva arbetsmoment kan utgå. Sedelbuntar som på väg från ett varuhus via en affärsbank till riksbanken tidigare måst räknas i såväl varuhuset, affärsbanken som i riksbanken behöver, om riksbankens service utnyttjas, i fortsättningen ej räknas i affärsbanken. I flera fall kan också de ur säkerhetssynpunkt alltid farliga omlastningarna, de s. k. trottoarmomenten, undvikas genom att sedeltransporterna går direkt från varuhus och liknande in i riksbanken.

Intäkterna från riksbankens avgiftsbelagda service på betalningsmedelsområdet har under 1985 fortsatt att öka snabbt. Sammanlagt har riksbanken under året fakturerat ca 6,5 mkr för denna service. Prognosen för 1986 innebär en fortsatt ökning med 25 %.

En annan del av affärsverksamheten består av medverkan vid försäljning av premieobligationer. Bruttoinkomsterna härav har uppgått till ca 10,5 mkr.

Kontoren blir genom affärsverksamheten bättre fungerande administrativa enheter och den personalminskning som föranledes av övergången till maskinell sedelsortering har kunnat hanteras på ett smidigare sätt.

Redog. 1985/86:15

Tillgångar, Mkr	Balans	
	1984	1985
Guld och utländska tillgångar		
Guld och valutareserv	33 744	44 644
Guld	1 168	1 168
Särskilda dragningsrätter i		
Internationella valutafonden	1 543	1 982
Reservposition i Internationella valutafonden	2 166	2 220
Utländska banker och värdepapper m. m., nettobelopp	28 867	39 274
Sveriges andel i Internationella återuppbyggnadsbankens grundfond, inbetalt belopp	375	375
Övriga	2	3
Inhemska tillgångar		
Statspapper och obligationer	64 542	65 237
Statsskuldväxlar och riksobligationer	19 502	25 170
Övriga statspapper	44 771	40 067
Övriga obligationer	269	—
Utlåning	1 363	6 621
Banker	546	5 857
Allmänheten	817	764
Skiljemynt	108	153
Checkar och postväxlar m. m.	59	2
Övriga	67	1 955
Summa	100 260	118 990

räkning**Skulder, Mkr**

	1984	1985
Utländska skulder		
Nettotilldelning av särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden	2 064	2 190
Övriga	436	293
Inhemska skulder		
Utelöpande sedlar	46 520	48 095
Checkräkning	1 715	1 670
Staten	139	92
Banker	930	618
Övriga	646	960
Särskilda räkningar	12 953	28 204
Konton för investering m. m.	6 215	10 338
Särskilda investeringskonton	4 307	6 745
Likviditetskonto för företag	1 927	7 750
Likviditetskonto för kommuner	—	2 272
Exportdepositionskonton	504	1 099
Övriga	61	208
Värderegleringskonto för valutor	8 000	5 000
Värderegleringskonto för svenska statspapper	5 000	7 000
Avsättning till myntskuld	—	2 000
Eget kapital		
Grundfond	1 000	1 000
Reservfond	500	500
Dispositionsfond	15 121	17 010
Årets resultat	6 890	5 820
Summa	100 260	118 990

Resultaträkning

Redog. 1985/86:15

Mkr

	1984	1985
Utländska rörelsen		
Ränteintäkter	2 519	3 356
Räntekostnader	– 182	– 209
Kursdifferenser	1 944	–3 181
Övriga inkomster	7	–
Inhemska rörelsen		
Ränteintäkter av statspapper och obligationer	6 135	6 751
Ränteintäkter av utlåning till banker m. m.	919	2 435
Räntekostnader	– 212	– 881
Övriga inkomster	6	20
Summa	11 136	8 291
Förvaltningskostnader	– 278	– 337
Resultat före bokslutsdisposition	10 858	7 954
<i>Bokslutsdisposition</i>		
Avsättning till/ianspråktagande av värde- regleringskonto för valutor	–2 000	3 000
Avsättning till värderegleringskonton för svenska statspapper	–2 500	–2 000
Upp/nedskrivning av statspapper och obligationer	532	– 1 134
Reservering för övertagande av myntskuld	–	–2 000
Årets resultat	6 890	5 820

I riksbankens bokslut för år 1985 redovisas ett resultat om 5 820 mkr (6 890 mkr).

Riksbanken är inte ett vinstdrivande verk, utan det överskott som uppkommer är en naturlig följd av riksbankens uppgifter som centralbank och sedelutgivande institution. Sedelutgivningen kan ses som en helt räntelös inlåning. Riksbankens övriga uppgifter som centralbank tar sig i riksbankens balansräkning framför allt uttryck i ett innehav av utländska valutor (den svenska valutarenserven), ett innehav av svenska statspapper samt en utlåning till de svenska affärsbankerna. Samtliga dessa tillgångar ger upphov till betydande ränteinkomster.

Utöver denna del av riksbankens rörelse förvaltar riksbanken medel på s. k. särskilda räkningar. Till dessa räknas medel på allmänna och särskilda investeringskonton samt likviditetskonton och exportdepositionskonton. Under 1985 har en fortsatt betydande uppbyggnad av medel på dessa konton ägt rum. Behållningen på dessa konton ökade under 1985 med 15 251 mkr (8 451 mkr). Detta har fått till resultat att riksbankens totala balansomslutning fortsatte att öka relativt kraftigt under 1985.

Den ökade omslutningen 1985 tog sig framför allt uttryck i en ökning av riksbankens valutarenserv. Riksbankens innehav av inhemska statspapper var däremot av ungefär samma storlek som året innan.

Den *utländska rörelsens ränteintäkter* blev 1985 större än året innan, 3 356 mkr mot 2 519 mkr.

Vid beräkning av bokföringskurserna för riksbankens utländska tillgångar och skulder tillämpas en princip som baseras på ett genomsnitt av marknadskurserna under de senaste sex månaderna. Framför allt på grund av den kraftiga kursnedgången för den amerikanska dollarn har riksbankens valutor under året skrivits ned med 3 181 mkr, vilket redovisas under rubriken *utländska rörelsen, kursdifferenser*. För att balansera denna bokföringsmässiga förlust har *värderegläringskontot för valutor* ianspråktagits med ett motsvarande belopp, 3 000 mkr.

Riksbankens innehav av guld har – liksom under tidigare år – värderats till 6 190, 08 kr/kg fint.

Inom den inhemska rörelsen uppgick ränteintäkter av *statspapper och obligationer* till 6 751 mkr under 1985 jämfört med 6 135 mkr under 1984.

Riksbankens utlåning till de svenska affärsbankerna var under stor del av 1985 relativt betydande som en följd av den strama penningpolitiken. Ränteintäkterna från *utlåning till banker m. m.* ökade därför relativt kraftigt och uppgick till 2 435 mkr mot 919 mkr under 1984.

Inhemska räntekostnader utgörs bl. a. av ersättning för kassakravsmedel. Utöver dessa kostnader kommer de räntekostnader som betalas för medel på likviditetskonton och exportdepositioner och som uppgick till 563 mkr.

Riksbankens *förvaltningskostnader* uppgick 1985 netto till 337 mkr (278 mkr). Från bruttokostnaderna har avdrag då gjorts med ca 12 mkr för förvaltningsintäkter (4 mkr). Fördelningen av kostnaderna på olika huvudkostnadsslag framgår av nedanstående tablå.

	1984	1985
Sedlar	65	63
Personal	144	149
ADB	25	26
Transporter och säkerhet	3	2
Maskiner och inventarier	9	29
Fastigheter	20	51
Kontorsservice	7	8
Resor, utbildning, representation	4	4
Information	2	3
Övrigt	3	14
Summa	282	349

Sedelkostnaderna för 1985 blev avsevärt lägre än beräknat och lägre än 1984. Detta beror på en försening av den nya 100-kronorssedeln, som medför att drygt 40 mkr i stället kommer att belasta verksamhetsåret 1986. Kostnaderna för sedlar beräknas under 1986 öka till ca 120 mkr.

Personalkostnaderna har ökat med 3,5 % till 149 mkr (144). Lönekostnaden har påverkats av den förstärkning av ekonomiska avdelningen som fullmäktige beslöt om i slutet av 1984. Detta har dock helt uppvägs av svårigheterna att till olika tjänster rekrytera kvalificerade personer med påföljd att flera tjänster varit vakanta under stor del av 1985.

Riksbanken genomför för närvarande ett intensivt program med investeringar i dels fastigheter, dels maskiner för räkning, kontroll och sortering av sedlar. Detta investeringsprogram redovisas närmare under avsnittet förvaltningsåtgärder, sid. 42. De största maskininvesteringarna 1985 avser sedelsorteringsmaskiner. Kostnadsökningen för fastigheter 1985 avser projektering för om- och nybyggnad av kontorsfastigheter. Det bör tilläggas att investeringskostnader i sin helhet belastar det år då betalningen fullgörs.

Bland övriga kostnader ingår ett belopp på 10 mkr avseende obligationer, som överförts till den fond varifrån kostnaderna för riksbankens pris i ekonomisk vetenskap tas. För att denna fonds avkastning skall täcka de åtaganden som riksbanken gjorde 1968 beslöt fullmäktige under 1985 att överföra värdepapper till ett nominellt belopp på 20 mkr till fonden (motsvarande värdepapper var vid det tillfället bokförda till 50 % av nominella värdet).

Med förvaltningsintäkter avses främst inkomster från affärsverksamheten med sedlar och mynt, ca 6,1 mkr (3,2) samt hyror för uthyrning av kontorslokaler vid vissa region- och kassakontor, 6,1 mkr (4,1). I den senare summan ingår 1985 även likvid för försäljning av kontorsfastigheten i Kristianstad. Provisioner för försålda premieobligationer och vinstavstämpling uppgick till drygt 10 mkr och redovisas under rubriken övriga inkomster under inhemska rörelsen.

Inom linjen har förts riksbankens fastigheter, aktierna i AB Tumba Bruk, aktier i banken för internationell betalningsutjämning (BIS), obligationer som tillhör fonden för riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels Minne (till ett nominellt värde av 46,6 mkr), riksbankens mynt- och medaljsamling samt lån till riksbankspersonalens semesterförening.

Riksbankens resultat före bokslutsdispositioner uppgick 1985 till 7 954

mkr (10 858). Som tidigare nämnts har värderingskontot för valutorianspråktagits med 3 000 mkr för att balansera den bokföringsmässiga kursförlusten på valutareserven.

Värderingen av riksbankens imhemska statspapper och obligationer har skett efter samma princip som föregående år. Det innebär att obligationerna värderas med hänsyn till deras återstående löptid. Riksbankens innehav av statsskuldväxlar värderas till marknadsvärdet vid utgången av året. Innehavet av statspapper och obligationer har skrivits ned med 1 134 mkr.

Liksom under tidigare år har medel avsatts till *värderingskonto för svenska statspapper*.

Den 1 juli 1986 övertar riksbanken myntverket, som skall ingå i AB Tumba Bruk. I samband härmed övertar riksbanken den befintliga utelöpande myntskulden som från detta datum kommer att redovisas som en riksbankens skuld på samma sätt som utelöpande sedelskuld. I bokslutet har ett motsvarande belopp, 2 000 mkr, reserverats för riksbankens övertagande av myntskulden den 1 juli 1986.

Efter vidtagna bokslutsdispositioner redovisar riksbanken ett årsresultat för 1985 om 5 820 mkr (6 890).

Förslag till disposition av riksbankens resultat för år 1985

Fullmäktige föreslår att 1985 års resultat – 5 819 563 995 kr – disponeras enligt följande (1984 års uppgifter inom parentes):

Årsresultat	5 819 563 995	(6 889 704 979)
Inleverans till statsverket	5 660 504 000	(5 000 000 000)
(därav redan inlevererat som förskott)	(1 660 504 000)	(–)
Överföring till dispositionsfond	159 059 995	(1 889 704 979)

I samband med 1984 års bokslut föreslog fullmäktige att det nettoöverskott som uppstår på behållningen på särskilda räkningar i sin helhet bör inlevereras kvartalsvis till statsverket. Det slutliga bokslutet och dispositionen av den totala rörelsen skulle dock även framdeles göras en gång per år enligt hittills tillämpad praxis. Riksdagen godkände fullmäktiges förslag.

För år 1985 har de kvartalsvisa inleveranserna av överskotten på särskilda räkningar uppgått till 1 660 504 000 kr. Fullmäktige föreslår att av riksbankens resultat för 1985 inlevereras till statsverket 4 000 000 000 kr utöver de redan inlevererade kvartalsvisa förskotten.

I detta avsnitt redovisas under året vidtagna organisatoriska förändringar inom riksbanken samt vissa administrativa åtgärder. Vidare lämnas en sammanställning av under året avgivna remissyttranden.

Riksbankens organisation

Under 1985 har, i enlighet med den av fullmäktige fastställda verksamhetsplanen, endast mycket begränsade förändringar av personalstaten företagits. Organisationskontoret har förstärkts med två tjänster som systemerare och programmerare. Ekonomiska avdelningen har utökats med en tjänst som utredare.

Den nya regionala organisation som trädde i kraft den 1 januari 1984 innebar mycket stora förändringar. Dessa genomfördes fullt ut under 1985.

Genom en organisatorisk förändring, som genomfördes den 1 mars 1985, bildades en ny avdelning inom riksbanken, betalningsmedelsavdelningen. Samtidigt försvann den tidigare bankavdelningen. Till betalningsmedelsavdelningen har knutits en central enhet, de åtta regioner inom landet som fanns tidigare samt en region Stockholm, som bildats under året och som tagit över bankavdelningens verksamhet inom stockholmsregionen. Omorganisationen syftar till att effektivisera den verksamhet inom riksbanken som har att göra med betalningsmedelsförsörjningen och riksbankens tillhandahållande av avgiftsbelagda tjänster genom att föra samman all sådan verksamhet till en organisatorisk enhet.

Under året beslutade riksdagen avskaffa de regionala styrelserna fr. o. m. utgången av 1985. Styrelserna har på senare tid framför allt beslutat i ärenden om eftergift med återbetalningar av bosättningslån.

Riksdagen har i december 1985 bifallit en proposition vari föreslås att rätten att låta tillverka och ge ut mynt överförs från regeringen till riksbanken. Mynttillverkningen skall fr. o. m. den 1 juli 1986 ske i aktiebolagsform med riksbanken som huvudman.

För att förbättra betalningsbalansstatistiken, som såvitt avser tjänstebetalningar från utlandet är helt otillfredsställande, har fullmäktige beslutat införa ett nytt rapporteringssystem för betalningar från utlandet. Systemet, som är avsett att träda i kraft i mars 1987, ger samtidigt en förbättrad valutakontroll. Fullmäktige har tillika avlatit skrivelse till riksdagen med förslag till förbättrat sekretesskydd för insamlade uppgifter om utlandsbetalningarna liksom till viss ändring av valutalagen. Framställningen har ännu ej behandlats av riksdagen.

I juni fastställde fullmäktige de långsiktiga målen för riksbankens verksamhet enligt följande.

Riksbankens förvaltning ska kännetecknas av god service, hög effektivitet och goda arbetsförhållanden. Ett viktigt medel för att höja effektiviteten i verksamheten är ökad samverkan mellan de olika enheterna i banken.

För riksbankens verksamhet gäller följande inriktning:

Riksbanken skall svara för utgivning och försörjning av sedlar och mynt samt verka för ett effektivt betalningssystem.

Riksbanken skall därvid:

- tillmötesgå postverkets och bankernas behov av betalningsmedel av rimlig kvalitet och till fastställd servicenivå utan avgift samt ha en god beredskap för extraordinära förhållanden.
- främja betalningssystem som ger låga totalkostnader och som fyller rimliga säkerhetskrav.

Riksbanken skall föra kredit- och valutapolitik inom ramen för den allmänna ekonomiska politiken.

Riksbanken skall därvid:

- vidta åtgärder som bidrar till inre och yttre balans i samhällsekonomi,
- administrera valutaregleringen så att den stöder kredit- och valutapolitiken,
- inom ramen för valutapolitiken placera valutaservan så att kraven på säkerhet, likviditet och förräntning tillgodoses i nämnd ordning.

Riksbanken skall övervaka kredit- och valutamarknaderna.

Riksbanken skall därvid:

- upprätthålla en nära kontakt med kredit- och valutamarknaderna samt deras institutioner,
- samverka med bankinspektionen och andra offentliga organ,
- verka för en sund utveckling av det finansiella systemet och vid behov vara beredd att ingripa för att säkra dess stabilitet.

Riksbanken skall i övrigt fullgöra de uppgifter som åligger en centralbank eller som statsmakterna beslutar om.

De övergripande målen har i riksbankens verksamhetsplanering brutits ner i delmål för bankens olika enheter. Resursbehovet för olika grader av måluppfyllelse har härigenom kunnat bli föremål för en effektivare analys. Planeringsarbetet har resulterat i att fullmäktige i december kunde fastställa en verksamhetsplan för perioden 1986–1988. Verksamhetsplanen innefattar delplaner för sex olika områden: Huvudkontoret, Betalningsmedelsavdelningen, Administrativ utveckling, Personalutveckling och jämställdhetsfrågor. Investeringar och underhåll av riksbankens fastigheter samt Sedelkostnader.

Arbetet med att finna nya former för riksbankens planering, budgetering och kostnadsredovisning har fortsatt under året och för första gången har fullmäktige fastställt en budget som omfattar samtliga kostnadslag inom riksbankens förvaltning för det kommande året. Förvaltningskostnaderna kommer under 1986 att öka kraftigt. Ökningen beror helt på stora investeringar i riksbankens kontorshus (som i sin helhet belastar det år kostnaden uppstår) samt kostnader för en ny 100-kronorssedel.

Huvudkostnadsslag	Budget 1986, kronor
Sedel- och myntkostnader	121 905 000
Personalkostnader	161 687 500
ADB	30 666 860
Transporter och säkerhet	6 155 420
Maskiner, inventarier	24 693 760
Fastigheter	143 945 000
Kontorsservice	7 950 000
Resor, utbildning, reparation	4 312 619
Information	4 180 000
Övrigt	3 417 280
Summa kostnader	508 913 430

Riksbankens personal

Nedan lämnas uppgifter om antalet anställda, den faktiska bemanningen och personalstaten. Med personalstaten avses det av fullmäktige fastställda antalet årsarbetskrafter. Den faktiska bemanningen anger antalet tjänstemän omräknat till årsarbetskrafter. Under rubriken *Betalningsmedelsavdelningen* redovisas för 1985 dels de åtta regionkontorens personal, dels betalningsmedelsavdelningens centrala enhet och region Stockholm. Dessa senare redovisades 1984 och tidigare under rubriken "Huvudkontoret".

	Antal anställda		Faktisk bemanning. Årsarbetskrafter		Personalstat. Årsarbetskrafter	
	dec -84	dec -85	dec -84	dec -85	dec -84	dec -85
<i>Huvudkontoret</i>						
Direktion och avdelningschefer	15	14	15	14	15	14
Handläggande personal i övrigt	215	207	207	200	228	225
Biträdeshpersonal	282	183	259	171	264	171
Summa huvudkontoret	512	404	481	385	507	410
<i>Betalningsmedelsavd.</i>						
Avdelnings- och regionchefer		10		10		10
Handläggande personal i övrigt	62	74	62	73	65	73
Biträdeshpersonal	411 ¹	503 ²	362 ¹	449 ²	366	437
Summa betalningsmedelsavdelningen	473	587	424	532	431	520
Totalt ³	985	991	905	917	938	930

¹ Inkl. 46 tillfälligt anställda för sedelräkningsarbete; exkl. lokalvårdsresurser.

² Inkl. 12 tillfälligt anställda för sedelräkningsarbete.

³ Exkl. tjänstemän som var tjänstlediga.

Investeringar

Mynt- och sedelhanteringen

Under året har första delen av fullmäktiges treåriga program för investeringar i sedelsorteringsmaskiner genomförts. En övergång till maskinell räkning

och sortering av sedlar innebär en stor rationalisering. Genom att sedelinströmningen ökat mer än beräknat har investeringsprogrammet delvis tidigare lagts. Under 1985 installerades sålunda 17 halvautomatiska sedelsorteringsmaskiner typ ISS 300 mot planerade 13. Fullmäktige beslöt i december 1985 att ytterligare sex maskiner (mot tidigare planerade tre) skall installeras under 1986.

En översyn av mynthanteringen har gjorts i samråd med bl. a. myntverket. Som en följd härav har under verksamhetsåret inköpts 17 myntförpackningsmaskiner.

Datorutrustning

En utredning om riksbankens behov av datorkraft vid driftstopp på den ena eller båda av riksbankens stordatorer ledde till att fullmäktige i juni beslutade att riksbanken skulle satsa på en egen backupcentral. En stordator av märket Burroughs A9 skulle utgöra reservkapacitet. Fullmäktige anvisade i november 9,1 mkr för inköp av denna dator och kompletterande utrustning. En förutsättning för köpet är emellertid att minst hälften av merkostnaden för stordatorn jämfört med kostnaden för en utgående dator av typ B 6900 kan täckas genom backupavtal med externa intressenter. Förhandlingar med dessa kommer att slutföras i början av 1986.

Under året har ett reservkraftaggregat för riksbankens datorer installerats.

Riksbankens fastigheter

Den pågående ny- och ombyggnaden av riksbankens region- och kassakontor, som beslutades av fullmäktige 1983 genom fastställandet av en preliminär byggplan, har rullat vidare. Byggnadsarbeten har under året påbörjats på de orter där fullmäktige 1984 beslöt om större ombyggnad eller nybyggnad, dvs. i Härnösand, Falun och Växjö. Under 1985 har förprojekteringen avslutats för ytterligare tre stora projekt, nämligen nybyggnad i Örebro, Karlstad och Linköping. Fullmäktige har fastställt investeringskalkyl för ett nytt regionkontor i Örebro till en kostnad av 41 mkr vari ingår en viss reservyta för uthyrning. Beslut om en nybyggnation i Karlstad till en beräknad kostnad om 27,5 mkr har under hösten fattats av fullmäktige. I Linköping har riksbanken förvärvat en tomt för ett nytt regionkontor. I den av fullmäktige fastställda investeringskalkylen för Linköpingskontoret beräknas produktionskostnaden uppgå till 53,5 mkr. Byggnaden omfattar en ganska stor uthyrningsyta vilken till större delen kunnat uthyras redan i projekteringskedet.

Projekteringen för nya kassakontor i Borås, Halmstad, Kalmar och Vänersborg/Trollhättan har inte påbörjats. Investeringskostnaderna för nya riksbankslokaler har utvecklats mycket oförmånligt. Detta tillsammans med ändrade planeringsförutsättningar vad gäller bl. a. sedelinströmning och maskinell sedelsortering har föranlett en omprövning av byggnadsprogrammet och avser fem mindre kontor. Denna berör även det planerade kassakontoret i Eskilstuna. Omprövningen pågår för närvarande och kommer att redovisas särskilt för riksdagen under våren 1986.

Redog. 1985/86:15

Det ökade behovet av kontorsytor vid huvudkontoret har kunnat tillgodoses genom att riksbanken hyrt kontorslokaler i Sveriges investeringsbanks fastighet. I de nya lokalerna har revisionsavdelningen och byggnadskontoret flyttat in.

Redog. 1985/86:15

Remissyttranden avgivna av fullmäktige under år 1985

17.1 § 2. Skrivelse med förslag från Svenska Bankföreningen till ändring i banklagsutredningens förslag till bankaktiebolagslag

7.2 § 2. Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva aktier i Union Bank of Finland och Bergen Bank

7.2 § 3. Framställning från Företagskapital AB om godkännande av ändring i bolagsordningen

21.2 § 2. Delbetänkandet Statsskuldspolitiken – samordningsfrågor (SOU 1984:89)

21.2 § 3. Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva ytterligare andelar i Skandic do Brasil Limitada, Sao Paulo

21.2 § 4. Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva genom fondemission emitterade aktier i ett indiskt utvecklingsbolag

21.2 § 5. Ansökan från Bergen Bank om tillstånd att öppna representationskontor i Stockholm

28.2 § 2. Medlemsförslag inom Nordiska rådet om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden

28.2 § 3. Ansökan från Skandinaviska Enskilda Banken om tillstånd att förvärva aktier i Aureus AB

14.3 § 2. Promemoria ang. Samordning av mynt- och sedelproduktion m. m. samt promemoria ang. Utgivning av sedlar och mynt

14.3 § 3. Ansökan från Sparbanken Skåne att driva fondkommissionsrörelse

14.3 § 4. Ansökan från United Gulf Bank BSC om tillstånd att inrätta ett representationskontor i Stockholm

21.3 § 2. Ansökan från Konungariket Sveriges stadshypotekskassa om ändring av stadshypotekslagen

28.3 § 2. Framställning från bankinspektionen om lagstiftning beträffande aktieoptioner

25.4 § 2. Framställning från Sveriges Väderpappersfonders Förening om ändring av 19 § aktiefondslagen

25.4 § 3. Ansökan från Banco Finans AB om tillstånd att äga aktier och teckna garantifondförbindelser

25.4 § 4. Ansökan från Kommunlåneinstitutet AB om godkännande av ändring av bolagsordningen

25.4 § 5. Hemställan från Götabanken om tillstånd att ställa garantiförbindelse

23.5 § 2. Ansökan från PKbanken om tillstånd att förvärva och äga aktier i ett planerat bankinstitut i New York

23.5 § 3. Ansökan från Wermlandsbanken om tillstånd att förvärva ytterligare aktier i Oslobanken A/S

23.5 § 4. Ansökan från The Dai-Ichi Kangyo Bank Ltd (DKB), Tokyo, Redog. 1985/86:15
om tillstånd att inrätta representationskontor i Stockholm

23.5 § 5. Framställning från Svenska Skeppshypotekskassan om ändring
av 5 § lagen (1980:1097) om Svenska Skeppshypotekskassan

30.5 § 2. Ansökan från Svenska Handelsbanken om tillstånd att få
förvärva ytterligare aktier i Svenska International Ltd, London

30.5 § 3. Betänkandet Underskott vid joint venture- och annan verksam-
het i utlandet, m. m.

13.6 § 3. Framställning från Svenska Sparbanksföreningen om ändring av
sparbankslagen

27.6 § 2. Framställning från Svenska Handelsbanken om tillstånd att
förvärva aktier i Svenska Finans AB Svefina

11.7 § 2. Ansökan från Föreningsbankernas Bank om tillstånd att få
mottaga genom fondemission emitterade aktier i London & Continental
Bankers Ltd

22.8 § 2. Ansökningar om godkännande av ändring i bolagsordningen
från vissa finansieringsinstitut

- PKkredit AB
- PK bostadsrättsfinansiering AB
- Göteborgs Intecknings Garanti AB
- Gigab Bostadsfinans AB
- Svensk Fastighetskredit AB
- Svensk Bostadsrättsfinans AB

22.8 § 3. Ansökan om godkännande av ändring i bolagsordningen från
SPABO. Sparbankernas Bostadsfinansieringsaktiebolag

22.8 § 4. Ansökan om godkännande av förslag till bolagsordning för ett
blivande kreditaktiebolag, AGRO Jordbrukskredit Aktiebolag

22.8 § 5. Ansökan från Sundsvallsbanken om utökning av andelsinnehavet
i Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication,
Société, Coopérative (SWIFT), Bryssel

22.8 § 6. Översyn av besvärstidpunkten för riksdagen och dess verk

5.9 § 2. Ansökan från Skaraborgsbanken om tillstånd att förvärva aktier i
ett blivande fondbolag, Skaraborgsbankens Avkastningsfond Aktiebolag

5.9 § 3. Ansökan från Kommunkredit Aktiebolag om godkännande av
ändring i bolagsordning

5.9 § 4. Ansökan från Post- och Kreditbanken om tillstånd att förvärva
garantifondbevis

5.9 § 5. Ansökan från Helsingfors Aktiebank om tillstånd att få öppna
representationskontor i Umeå

5.9 § 6. Ansökan från Sundsvallsbanken om att överta den av Uplands-
banken drivna rörelsen

19.9 § 2. Motion 1984/85:559, yrkande 5, rörande upphävande av Stock-
holms fondbörs monopol på börshandel

19.9 § 3. Ansökan från Sundsvallsbanken om tillstånd till kapitalförstärk-
ning i dess participationsbank Dow Scandia Holdings Ltd (DSH), London

3.10 § 2. Ansökan från PKbanken om tillstånd att förvärva ytterligare
aktier i PK Christiania Bank (UK) Ltd

- 10.10 § 2. Framställning från bankinspektionen om begränsning av förvärv och innehav av bankaktier Redog. 1985/86:15
- 10.10 § 3. Ansökan från Den norske Creditbank om tillstånd att inrätta ett representationskontor i Sverige (Göteborg)
- 17.10 § 2. Ansökan från Första Sparbanken om tillstånd att förvärva aktier i ett administrationsbolag för aktiefondsverksamhet m. m.
- 24.10 § 3. Ansökan från Föreningsbankernas Bank (FBB) om tillstånd att förvärva aktier i Agro Finans AB (Agro)
- 14.11 § 3. Hemställan från generaltullstyrelsen om lagstiftningsåtgärder för att möjliggöra informationsöverföring mellan tullverket och riksbanken
- 21.11 § 3. Betänkandet Ny räntelag (SOU 1985:11)
- 28.11 § 2. Bankinspektionens yttrande över ansökningar från utländska banker att driva bankrörelse i Sverige
- 5.12 § 2. Ansökan från Bergen Bank A/S om tillstånd att öppna representationskontor i Göteborg
- 5.12 § 3. Ansökan från Föreningsbankernas Bank om tillstånd att förvärva aktier i ett planerat kreditaktiebolag för kreditgivning till kommuner
- 5.12 § 4. Framställning från Sveriges allmänna hypoteksbank om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar
- 19.12 § 5. Framställning från kungl. myntkabinettet angående myntverkets förändrade organisation
- 19.12 § 6. Ansökan från Föreningsbankernas Bank om tillstånd att förvärva aktier i Eurocard-Köpkort AB

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne

Som ett led i celebrerandet av riksbankens 300-årsjubileum instiftade banken ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Priset skall årligen utdelas såsom belöning till den som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av den framstående betydelse, som avses i Alfred Nobels den 27 november 1895 upprättade testamente. Priset utdelas av Kungliga Vetenskapsakademien enligt de grunder, som gäller för utdelandet av de genom testamentet instiftade Nobelprisen och prisbeloppet överensstämmer med det för dessa pris fastställda beloppet.

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne utdelades år 1985 till professor Franco Modigliani, Massachusetts Institute of Technology, USA för hans grundläggande analyser av sparande och finansiella marknader.

Riksbankens jubileumsfond

Riksbankens jubileumsfond tillkom genom en riksbankens donation till hufvudsakligen av riksbankens 300-årsjubileum. Fondens syfte är att främja och understödja till Sverige anknyten vetenskaplig forskning. Den ursprungliga donationen utgjordes av värdepapper till ett bokfört värde om 250 mkr. Därefter har ytterligare värdepapper till bokfört värde om sammanlagt 200

mkr tillförts fonden. Fondens värdepapper förvaltas av riksbanken som tillgodogör fonden avkastningen. Redog. 1985/86:15

För år 1985 uppgick den till fonden överförda avkastningen till 54,2 mkr.

För en närmare redogörelse för fondens verksamhet och ekonomi hänvisas till den verksamhetsberättelse fondens styrelse årligen avger till riksdagen.

Valutastyrelsens berättelse

Tillfullmäktige i Sveriges riksbank

Valutastyrelsen får härmed avge verksamhetsberättelse för år 1985.

Valutaregleringens författningsmässiga grund är valutalagen (1939:350) och valutaförordningen (1959:264). Dessa kompletteras av riksbankens föreskrifter om tillämpning av valutaförordningen (RBFS, serie B). Förordnande om fortsatt reglering får meddelas för ett år i taget. Så har senast skett t. o. m. 30 juni 1986.

Valutaförordningens bestämmelser har utformats som en serie allmänna förbud mot betalningar till och från utlandet samt vissa andra utlandstransaktioner. Från förbuden kan riksbanken meddela dispens, generellt eller på ansökan i enskilt fall. Redan i valutaförordningen har dock löpande betalningar och normala leverantörskrediter undantagits från förbuden. Dessa betalningar omfattar omkring 80 % av Sveriges totala betalningar till och från utlandet. Valutaregleringen omfattar därför endast kapitalbetalningarna mellan Sverige och utlandet. För en del av dessa har riksbanken meddelat generella dispenser.

Under 1985 gjordes inga ändringar i valutalagen och valutaförordningen. För ändringar under året i riksbankens föreskrifter redogörs i det följande i anslutning till en översiktlig beskrivning av regler och praxis inom några av valutaregleringens huvudområden.

Administration

Riksbankens befogenheter enligt valutalagen utövas av valutastyrelsen. I valutastyrelsen avgörs ärenden rörande valutaföreskrifterna samt tillståndsärenden, som rör principfrågor eller av annan anledning är av stor betydelse. Övriga ärenden är delegerade till valutadirektionen eller enskild tjänsteman. Vid utgången av 1985 var styrelsens sammansättning följande:

Ledamöter: Kurt Eklöf, ordförande, Olle Göransson, vice ordförande, Åke Gustafsson, Claes-Göran Källner, Lars Lidén, Lars Mathlein och Lennart Ribohn samt, endast för ärenden rörande direkta investeringar i utlandet, Gösta Dahlström, Bert Ekström, Gösta Karlsson och Berit Rollén.

Suppleanter: Lars Nyström, Johan Gernandt, Robert Sparve, Bengt-Göran Löwenenthal, Patric Fredell, Kurt Malmgren och Thomas Hagdahl samt, endast för ärenden rörande direkta investeringar i utlandet, Jan-Erik Moreau, Olle Stångberg, Gunnar Fond och Stina Wahlström.

Valutadirektionen förbereder ärenden som skall avgöras av valutastyrelsen och beslutar i viktigare ärenden. Dess sammansättning var vid 1985 års utgång följande:

Ledamöter: Kurt Eklöf, ordförande, Åke Gustafsson, vice ordförande, Lars Nyström, Robert Sparve och föredragande gruppchef (eller motsvarande).
Suppleanter: Nils Bjärtun och Jan Nipstad.

Redog. 1985/86:15

Antalet anställda på valutaavdelningen har under året uppgått till omkring 100 personer och antalet ärenden som där handlagts till ca 29 000.

Valutaregleringen 1985

Direkta investeringar

Direkt investering i utlandet kräver tillstånd från riksbanken. Tillstånd ges alltid med undantag för vissa investeringar i finansiella företag och fastigheter. Det ställs dock normalt krav på att finansieringen sker genom upplåning i utländsk valuta och att lånet har en löptid av genomsnittligt minst fem år.

För vissa slag av investeringar görs undantag från upplåningskravet. Det gäller investering i land som är huvudmottagare av svenskt utvecklingsbistånd. Det har tidigare också gällt investering som understiger en miljon kronor och investering i försäljningsföretag, som i betydande omfattning säljer svenska varor. I november 1985 beslöts att höja den gräns för investeringsbelopp vid vilken krav på utlandsfinansiering inträder, från 1 mkr till 10 mkr. Samtidigt avskaffades det särskilda undantaget från finansieringskravet för försäljningsbolag. Då flertalet direkta investeringar i sådana bolag sker med belopp under 10 mkr, kommer denna åtgärd endast i mycket få fall att innebära en förändring från nuvarande förhållanden.

Även i andra sammanhang kan undantag från krav på upplåning i utlandet göras, i första hand i samband med investering i de nordiska länderna.

Tillstånd till utländsk direkt investering i Sverige ges alltid. Upp till hälften av det erforderliga beloppet kan få lånas inom landet. Finansiering genom lån i Sverige medges dock till hela beloppet, när det gäller rörelsekapital eller investering upp till 5 mkr.

Finansiell upplåning i utlandet

Föreskrifterna om finansiell upplåning i utlandet ändrades i flera omgångar under 1983 och 1984. Härefter återstår inga hinder för företag och kommuner att få tillstånd att ta upp finansiella lån i utlandet i utländsk valuta för användning i Sverige, bortsett från kravet att den genomsnittliga löptiden skall vara minst två år. Utan riksbankens tillstånd får företag hos valutabank i utländsk valuta uppta lån som inte överstiger 10 mkr.

Beträffande tillstånd till förtida inlösen av lån i utländsk valuta tillämpas en fortsatt restriktiv praxis. Anledningen till detta är att det av betalningsbalansskäl är angeläget att motverka tidigareläggning av återbetalningen av utestående utlandslån. Förtidsinlösen medges som regel endast under förutsättning att låntagaren tar ett nytt lån i utländsk valuta på minst den genomsnittliga löptid som återstår för det inlösta lånet. I övriga fall är riksbanken mycket restriktiv och tillåter förtida inlösen endast under vissa bestämda förutsättningar. Dock görs en något liberalare bedömning för förtida återbetalning av lån understigande 1 mkr.

Bestämmelserna i valutaregleringen är sedan länge liberala vad gäller finansiering i utlandet av svensk export och import av varor och tjänster. Sålunda lämnar riksbanken som regel tillstånd till svensk exportör att i utlandet uppta lån i utländsk valuta för att finansiera egen leverantörskredit vid förestående varuexport och till svensk importör för att finansiera förestående varuimport. Motsvarande bestämmelser gäller för finansiering av transitohandel samt för export och import av tjänster.

Om kredittiden inte överstiger sex månader kan utlandsfinansiering via valutabank av varuexport och varuimport ske utan att riksbankens tillstånd behöver sökas. I stället kan företagen vända sig direkt till valutabankerna, som för detta ändamål fått generella tillstånd att ta upp lån i utländsk valuta i utlandet för vidareutlåning till företag. Tillämpningen av dessa regler medför att det utan krav på tillståndsansökan föreligger möjligheter för export- och importföretag att ta upp kortfristiga lån i utländsk valuta även för andra ändamål än finansiering av export och import.

I samband med större order kan svensk exportör även få tillstånd att låna i utlandet i utländsk valuta för att finansiera sina upparbetningskostnader.

Den kreditgivning som AB Svensk Exportkredit bedriver med statligt stöd sker med generell dispens från riksbanken.

Guldregleringen

Den svenska guldregleringen har byggt på att guld varit ett betalningsmedel och jämförts med utländsk valuta. Under senare tid har guldets speciella roll i stor utsträckning upphört och guld har mer jämförts med andra metaller. Det ursprungliga skälet för guldregleringen har därmed successivt försvagats.

Mot bakgrund härav avskaffades fr. o. m. 1 december 1985 det hittillsvarande förbudet mot införsel och utförsel av obearbetat guld, vissa guldvaror samt guldmynt. Den sedan lång tid upprätthållna guldregleringen upphörde därmed att gälla.

Anmälnings- och rapporteringsregler

Valutastyrelsen beslöt i december 1985 att allmänheten fr. o. m. den 1 januari 1986 inte behöver anmäla betalning om högst 25 000 kr till eller från utlandet. Därmed höjdes för olika slag av betalning tidigare gällande beloppsgränser till en och samma nivå.

Sedan den 1 februari 1983 finns ett system för valutabankernas rapportering till riksbanken av betalningar *till* utlandet som bl. a. innebär att denna rapportering sker på magnetband i stället för som tidigare på särskild blankett. Ett nytt system för betalningar *från* utlandet kommer att införas den 1 mars 1987. I samband därmed utvidgas allmänhetens anmälningsplikt för betalningar från utlandet att omfatta även varuexportbetalningar.

Mars

Förbudet upphävdes för valutabankerna att, utan riksbankens tillstånd, göra *avistaaffärer med utländsk bank* i utländsk valuta mot svenska kronor på kortare tid än två bankdagar, exempelvis s. k. endagsswappar.

Valutabankerna tilläts göra *terminsaffärer* inte bara med utländsk bank utan även med annan valutautlåning, att göra terminsaffärer i utländsk valuta mot annan utländsk valuta på obegränsad tid med utländsk bank eller annan valutautlåning och att göra terminsaffärer med allmänheten med tidigare förfallodag än den bakomliggande betalningen, om förlängning sker fram till betalningens förfallodag.

Maj

Det beslöts att betalningar under avtal om *ränteswap* eller *valutaswap*, eller en kombination av dessa, som valutainlåning med lån i utländsk valuta träffat, får ske utan riksbankens tillstånd, under förutsättning att avtalet ej omfattar svenska kronor. Härvid krävs att riksbankens valutaavdelning omedelbart skriftligt underrättas om sådant avtal.

Marginalbetalningar på grund av ingånget kontrakt avseende *financial futures* skulle betraktas som löpande betalning, om betalningen görs eller mottas av valutainlåning, som i sin rörelse upptagit lån i utländsk valuta och som ingått kontraktet för att säkra lånets framtida räntekostnad.

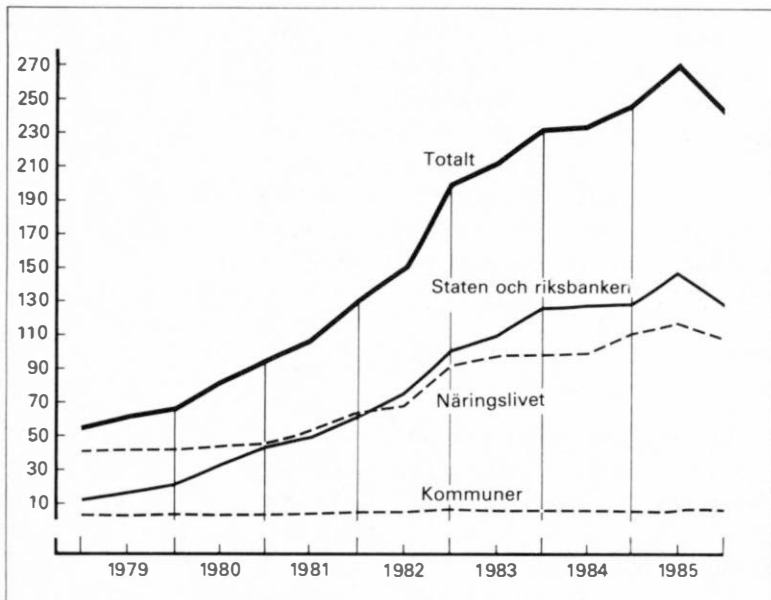
Även betalningar på grund av ett *future rate agreement* skulle anses som löpande, under förutsättning att avtalet ingåtts av valutainlåning, som i sin rörelse upptagit lån i utländsk valuta och som genom avtalet avser att säkra lånets framtida räntekostnad. Med *future rate agreement* avses här ett avtal, varigenom en låntagare garanteras en räntekostnad för ett lån från en senare tidpunkt än avtalstidpunkten.

Riksbanken har tidigare normalt lämnat företag, kommuner och valutabanker tillstånd att *förlänga lån* upptagna i utlandet i utländsk valuta. Nu beslöts att sådana lån får, utan att riksbankens tillstånd behöver inhämtas, förlängas genom att slutförfallodagen senareläggs ett år eller mer. Riksbankens valutaavdelning skall omedelbart skriftligt underrättas om sådan förlängning. Kortare förlängning kräver riksbankens tillstånd.

Statistisk redovisning

Tillståndsgivningens utveckling för vissa intressanta transaktionskategorier redovisas i Tabellerna 1 och 4 – 10. Som komplettering till tillståndsstatistiken över medel- och långfristig upplåning i utlandet redovisas i Diagram 1 och Tabell 2 utestående lån samt i Tabell 3 en amorteringsplan för dessa lån. Tillståndsgivningen till försäljning av svenska aktier till utlandet, som ökat kraftigt under senare år, har möjliggjort en expanderande handel med utlandet. Denna handel redovisas i Tabell 11.

Stockuppgifter vid slutet av varje halvår. Miljarder kr.

Tillståndsbelopp i utländsk valuta har omräknats till svenska kronor efter den kurs som gällde då tillstånden gavs. Uppgifter om faktiskt genomförda transaktioner återfinns i den av riksbanken redovisade betalningsbalansstatistiken.

Tillståndsgivningen till *medel- och långfristig upplåning i utlandet* fortsatte att öka under 1985 till 34,5 miljarder kr. Ökningen i tillståndsgivningen gäller främst finansiering av inhemsk verksamhet. Det ska dock framhållas att kategorin övrig upplåning inte är definitiv eftersom tillstånd inte i alla fall är märkta för ett specifikt ändamål. Riksbankens tillståndssiffror ger en långt ifrån fullständig bild av hur den medel- och långfristiga upplåningen i utlandet utvecklas. Den statliga utlandsupplåningen omfattas inte av tillståndsgivningen och uppgick till 11,5 miljarder kr. under året. En del av den upplåning som sker via valutabank kräver inte heller tillstånd. Sådan upplåning uppgick till ca 3,1 miljarder 1985. Av det redovisade tillståndsbeloppet avser 25 % obligationslån och 75 % övriga lån. Andelen lån som skulle upptas genom valutabank utgjorde ca 25 %.

Den utestående medel- och långfristiga låneskulden som omräknats efter vid resp. årsslut gällande valutakurser, uppgick till ca 245 miljarder kr. vid utgången av 1985. Nettoupplåningen i utlandet har ökat skulden med ca 15 miljarder kr. under året. Samtidigt har kursförändringar, främst dollarkursens nedgång minskat låneskulden med drygt samma belopp.

De svenska företagens kortfristiga export- och importfinansiering i utländsk valuta sker i huvudsak i svensk bank. I mindre omfattning upptas

krediter direkt i utländsk bank. Vid årsskiftet 1985/86 beräknas de svenska bankernas utestående krediter av detta slag ha uppgått till 50,5 miljarder kr. jämfört med 41,5 miljarder kr. vid föregående årsskifte. Företagens motsvarande krediter i utländska banker uppgick till drygt 3 miljarder.

Krediter till svensk exportörs eller importörs utländske motpart eller dennes bank lämnas av valutabankerna och AB Svensk Exportkredit (SEK). Det gäller främst längre krediter vid leverans av kapitalvaror framför allt till u-länder och statshandelsländer. Tillstånd för valutabankerna att ge sådana krediter lämnades under 1985 med 2,7 miljarder kr. mot 2,4 miljarder kr. 1984. Krediterna avsågs till övervägande del bli refinansierade i utlandet. Krediter med löptider på fem år eller mer uppgick till 0,3 miljarder kr. Under det statsstödda systemet för exportkreditfinansiering lämnas krediter av SEK och av valutabankerna med refinansiering hos SEK. Sådan kreditgivning som sker med dispens från riksbanken uppgick 1985 till ca 4 miljarder kr.

Tillståndsgivningen till *direkta investeringar i utlandet* har ökat mycket kraftigt under den senaste femårsperioden och uppgick till 19,9 miljarder kr. 1985. USA har under femårsperioden varit det dominerande mottagarlandet. 1983 var dock Norge största mottagarland på grund av ett mycket stort enskilt tillstånd (Svenska Petroleum). Under 1985 har ett antal tillstånd till fartygsöverlåtelse till dotterbolag i Liberia på avsevärda belopp medfört att detta land återfinns som näst största mottagare av svenska direktinvesteringar efter USA. Vissa av fartygen har tidigare ägts av dotterbolag i Norge och dessa transaktioner återfinns därför också i tillståndsstatistiken för desinvesteringar i utlandet. I övrigt är det OECD-länderna som är de klart största mottagarländerna av svenska direktinvesteringar i utlandet.

Av det totala tillståndsbeloppet 1985 avsåg drygt 60 % tillstånd till nyetableringar. Av det totala antalet tillstånd som uppgick till 2 102 avsåg 1 159 nyetableringar. Med nyetableringar avses här både nyförvärv av existerande bolag och nybildning av bolag. Av tillståndsbeloppet avsåg 54 % insatser i form av aktiekapital och resten lån m. m.

De uppgifter som lämnas här gäller direkta investeringar. Detta begrepp betecknar kapitaltillskott från moderbolag i ett land till hel- eller delägda bolag i annat land och är det begrepp som är av intresse i valutareglerings- och betalningsbalanssamarhang. Dotterbolaget kan finansiera sig genom en kapitalinsats från moderbolaget (direkt investering) men också med egna överskott och med egen upplåning. Sådan upplåning kan ske utan eller med borgen eller garanti från moderbolaget. Tillståndsgivningen till borgens- och garantiåtaganden, som till övervägande del avser lånegarantier, är betydande och redovisas i Tabell 7. För 1985 var tillståndsbeloppet 18,7 miljarder kr., en minskning jämfört med föregående år då tillståndsgivningen uppgick till 23,2 miljarder kr. För dotterbolagens upplåning utan säkerhet från moderbolagen krävs ej riksbankens tillstånd och statistik över sådan upplåning kan därför ej redovisas.

Riksbanken lämnar också tillstånd till s. k. desinvesteringar, dvs. hemtagning av investeringskapital. Sådana desinvesteringar kan innebära dels försäljning av andelar i bolag, dels återbetalning av lån som tidigare bokförts som direkta investeringar (Tabellerna 8 och 10).

Tillståndsgivningen till *utländska direkta investeringar i Sverige* har ökat

avsevärt under den senaste femårsperioden och uppgick till 6,9 miljarder kr. 1985. Norge är under 1985 det klart största investerarlandet. Det höga tillståndsbeloppet för Norge, 3,2 miljarder kr, förklaras till stor del av Statoils förvärv av ESSO. USA är annars det traditionellt största investerarlandet. Även Finland har under de senaste åren genomfört avsevärda investeringar i Sverige. Andelen nyetableringar uppgick till 36 % av tillståndsbeloppet 1985. Antalet nyetableringar uppgick till 522 av det totala antalet tillstånd på 927. Tillstånd för lån från svenska kreditinstitut till utlandsägda bolag i Sverige mot borgen av utländska moderbolag och banker ingår ej i de redovisade tillståndsbeloppen för direkta investeringar i Sverige. Sådan tillståndsgivning uppgick till 1,9 miljarder kr. 1985.

En kraftig tillståndsgivning under de senaste åren till *försäljning av svenska aktier till utlandet* har möjliggjort en livlig handel med utlandet. Denna handel som 1983 resulterade i ett kraftigt exportöverskott på drygt 6 miljarder kr. mattades under 1984 och gav ett exportöverskott på 1,5 miljarder kr. Under 1985 ökade intresset åter för svenska aktier vilket resulterade i en nettoexport på 4,8 miljarder kr.

Tillståndsgivningen till emigranternas överföringar uppgick under 1985 till 1,7 miljarder kr., en omsvängning efter den kraftiga tillståndsgivningen på 3,1 miljarder kr. under 1984. Tillståndsgivningen till förvärv av rekreationsbostad i utlandet ökade 1985 till 180 mkr.

Tabell 1. Tillstånd till medel- och långfristig nyupplåning i utlandet

Mkr

	1981	1982	1983	1984	1985
Kommunupplåning	1 091	383	1 192	788	1 398
Finansiering av direkta investeringar i utlandet	3 016	4 099	7 908	5 857	5 557
Fartygsfinansiering	1 983	1 117	1 757	1 719	1 733
Exportfinansiering	5 235	12 596	6 138	11 955	11 001
Finansiering av import och transit				1 249	4 078
Kraftbolagens finansiering				884	404
Övrig upplåning ¹	5 636	4 906	3 353	3 308	10 313
Summa	16 961	23 101	20 348	25 760	34 484

¹Här ingår även lån som kan komma att användas till alternativa ändamål.

Anm. Uppgifterna avser tillstånd till nyupplåning, dvs. exklusive tillstånd avseende ersättningslån vid förtidsinlösen av tidigare upptagna lån.

Medel- och långfristig upplåning omfattar lån med en löptid på mer än ett år. Tabellen upptar inte tillstånd avseende bankers refinansiering av till utlandet lämnade lån eller utlandsägda företags lån från moderbolag eller koncernbolag. De sistnämnda räknas som utländska företags direkta investeringar i Sverige och redovisas i Tabell 9.

Miljarder kr. Stockuppgifter vid utgången av 1985

	Staten och riksbanken	Kommuner	Övriga	Totalt	Procentuell andel
USD	75,5	1,9	51,5	128,9	53
DEM	18,2	0,2	7,4	25,8	10
CHF	11,7	1,2	7,7	20,6	8
JPY	8,8	1,3	4,5	14,6	6
GBP	4,4	–	4,6	9,0	4
NLG	4,9	0,7	2,1	7,7	3
Övriga	5,1	0,8	11,1	17,0	7
Multicurrencylån ¹	–	1,2	20,1	21,3	9
Summa	128,6	7,3	109,0	244,9	100

¹Lån som under löptiden kan byta valuta.

Anm. Medel- och långfristig upplåning omfattar lån med en löptid på mer än ett år. Tabellen upptar inte bankers lån för refinansiering av till utlandet lämnade lån eller utlandsägda företags lån från moderbolag eller koncernbolag.

Tabell 3. Förfallande amorteringar på utestående medel- och långfristiga utlandslån

Miljarder kr

	Staten och riksbanken	Kommuner	Övriga	Krediter utan fastställd amorteringsplan	Totalt
1986	11,1	0,7	17,3		29,1
1987	5,5	1,3	18,1		24,9
1988	6,9	1,0	15,2		23,1
1989	9,1	0,8	14,7		24,6
1990	12,4	0,9	14,2		27,5
1991	21,0	0,9	6,3		28,2
1992	5,6	0,5	7,0		13,1
1993	3,6	0,6	2,6		6,8
1994	3,5	0,3	3,1		6,9
1995–	49,9	0,3	7,6		57,8
Summa	128,6	7,3	106,1	2,9	244,9

Anm. Medel- och långfristig upplåning omfattar lån med en löptid på mer än ett år. Tabellen upptar inte bankers lån för refinansiering av till utlandet lämnade lån eller utlandsägda bolags lån från moderbolag eller koncernbolag.

Tabell 4. Tillstånd till svenska direkta investeringar i utlandet

Redog. 1985/86:15

Fördelning på länder och ländergrupper. Mkr

	1981	1982	1983	1984	1985
USA	1 862	2 498	2 348	4 222	6 188
Liberia	24	31	59	6	4 476 ¹
Norge	181	510	3 037	1 114	1 482
Storbritannien	1 086	978	1 380	1 517	1 039
Nederländerna	144	335	201	791	980
Italien	33	85	390	1 387	768
Finland	132	121	261	356	713
Västtyskland	450	999	621	554	645
Frankrike	303	558	762	1 168	520
Danmark	237	440	312	595	439
Schweiz	438	200	252	655	419
Belgien	107	174	118	39	342
Singapore	44	70	118	87	334
Spanien	62	175	51	208	255
Brasilien	80	289	376	162	193
Övriga	1 228	1 455	1 709	2 191	1 146
Summa	6 411	8 918	11 995	15 052	19 939
Norden	550	1 073	3 610	2 067	2 637
Övriga OECD	4 911	6 590	6 813	11 604	11 715
Övriga länder	950	1 255	1 572	1 381	5 587

¹Här ingår överlåtelser av fartyg på 2 755 mkr som samtidigt redovisas som desinvestering i Norge, se Tabell 8.

Anm. I tabellen särredovisas de länder för vilka beloppen under 1985 överstigit 150 mkr ordnade efter beloppsstorlek.

Tabell 5. Tillstånd till svenska direkta investeringar i utlandet

Procentuell fördelning efter transaktionsform

	1981	1982	1983	1984	1985
Betalning från Sverige	15	20	17	18	13
Upplåning i utlandet	77	66	67	65	49
Aktiemission i utlandet	—	—	11	11	6
Insats av varor (inkl. fartyg) och tjänster	—	4	—	1	21
Disposition av varufordran	5	3	2	2	1
Disposition av vinstmedel	1	5	1	0	1
Övrigt	2	2	2	3	9
Summa	100	100	100	100	100

Procentuell fördelning på investeringsobjekt

	1981	1982	1983	1984	1985
Produktionsföretag ¹	62	54	42	47	38
Försäljningsföretag ²	10	9	9	7	5
Rederier ³	3	5	6	1	23
Övriga ⁴	25	32	43	45	34
Summa	100	100	100	100	100

¹Härmed avses utvinnings-, tillverknings- och sammansättningsföretag.

²Företag vilkas enda ändamål är försäljning av huvudsakligen svenska exportvaror i utlandet.

³Svenska varvs och rederiers investeringar i utländska rederier.

⁴Inkl. investeringar i oljesektorn.

Tabell 7. Tillstånd till svenska företag att ställa borgen/garanti för utländska dotterbolag

Mkr

	1981	1982	1983	1984	1985
Norden	675	1 176	1 554	794	1 008
Övriga OECD	5 619	5 621	18 283	21 093	14 845
Övriga	2 318	2 685	1 949	1 115	1 615
Ej länderfördelat	148	398	1 341	207	1 192
Summa	8 760	9 880	23 127	23 209	18 660

Anm. Tillstånd till borgen/garanti i tabellen ovan avser till övervägande del dotterbolags upplåning.

Tabell 8. Tillstånd till svenska desinvesteringar i utlandet

	1981	1982	1983	1984	1985
Antal	135	162	132	199	255
Belopp i mkr	394	1 050	953	1 533	5 303 ¹

¹Här ingår avveckling av rederiverksamhet med 2 755 mkr. som samtidigt redovisas som direkt investering i Liberia (överflyttning av fartyg), se Tabell 4.

Tabell 9. Tillstånd till utländska direkta investeringar i Sverige

Redog. 1985/86:15

Fördelning på länder och ländergrupper. Mkr.

	1981	1982	1983	1984	1985
Norge	318	130	344	304	3 177
USA	273	392	547	379	1 496
Nederländerna	25	83	56	212	877
Finland	123	275	529	703	362
Storbritannien	134	224	157	643	197
Luxemburg	2	8	—	2	173
Schweiz	45	342	131	117	168
Danmark	71	44	109	131	147
Västtyskland	178	37	140	40	81
Panama	—	—	2	—	48
Frankrike	147	33	51	27	47
Övriga	58	232	242	235	108
Summa	1 374	1 800	2 308	2 793	6 881
Norden	512	449	982	1 139	3 686
Övriga OECD	835	1 234	1 300	1 576	3 099
Övriga länder	27	117	26	78	96

Anm. I tabellen särredovisas de länder för vilka beloppen under 1985 överstigit 25 mkr ordnade efter beloppsstorlek.

Tabell 10. Tillstånd till utländska desinvesteringar i Sverige

	1981	1982	1983	1984	1985
Antal	159	187	205	223	176
Belopp i mkr	236	577	1 507	1 008	3 223

Tabell 11. Export och import av svenska aktier

Mkr

	Export	Import	Netto	därav riktade emissioner till utlandet
1979	90	194	— 104	—
1980	220	400	— 180	—
1981	1 531	1 116	415	303
1982	2 704	1 335	1 369	128
1983	11 951	5 840	6 111	3 904
1984	5 958	4 471	1 487	371
1985	10 915	6 111	4 804	547
1984 1 Kv	1 261	1 852	— 591	—
2 Kv	1 455	1 150	305	291
3 Kv	1 714	645	1 069	—
4 Kv	1 528	824	704	80
1985 1 Kv	2 967	1 019	1 948	252
2 Kv	1 611	890	721	8
3 Kv	2 085	1 235	850	210
4 Kv	4 252	2 967	1 285	77

På valutastyrelsens vägnar:

Kurt Eklöf/

Thomas Engström

Stockholm den 21 januari 1986

SVERIGES RIKSBANK
Gäller från 85-03-01

